Z globalnim UČENJEM DO globalnih CILJEV

Naslov: Z globalnim učenjem do globalnih ciljev
Uredništvo publikacije: Živa Kavka Gobbo in Boštjan Jerman

Avtorji:
Alma Rogina, društvo Humanitas
Ana Čemažar, Amnesty International Slovenia
Boštjan Jerman, Društvo za Združene narode za Slovenijo
Darja Cupin, društvo Humanitas
Maja Bahor, Društvo za Združene narode za Slovenijo
Maja Ladić, Mirovni inštitut
Max Zimani, Zavod Global
Peter Kastelic, Kulturno izobraževalno društvo, Pina
Tina Letić, Humanitarno društvo Adra Slovenija
Tina Trdin, društvo Humanitas
Tomislav Tkalec, Focus, društvo za sonaraven razvoj
Živa Kavka Gobbo, Focus, društvo za sonaraven razvoj

Oblikovanje: leparec.si
V PDF obliki dostopno na: tuditi.si/izid-prirocnika-z-globalnim-ucenjem-do-globalnih-ciljev
Izdajatelj: Sloga, platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč
Sedež: Povšetova 37, 1000 Ljubljana
Pisarna: Metelkova 6, 1000 Ljubljana

Telefon: 01 434 44 02, 040 204 464
info@sloga-platform.org
www.sloga-platform.org
www.globalni-cilji.si

Ljubljana, september 2016

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Z globalnim učenjem do globalnih ciljev / [avtorji Alma Rogina ... [et al.] ; uredništvo publikacije Živa Kavka Gobbo in Boštjan Jerman]. - Ljubljana : Sloga, platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč, 2016

ISBN 978-961-285-443-0
1. Rogina, Alma 2. Kavka Gobbo, Živa
286662144

MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT COOPERATION

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE

SLOGA
SLOVENIAN GLOBAL ACTION

Priročnik »Z globalnim učenjem do globalnih ciljev« je nastal v okviru projekta »Konzorcij NVO: z globalnim učenjem do globalnih ciljev!«. Priročnik je nastal s finančno podporo Ministrstva za zunanje zadeve RS. Njegova vsebina je v domeni platforme Sloga in v nobenem primeru ne odraža mnenja Ministrstva za zunanje zadeve.

Vsebina:

4 **Predgovor**

5 **Uvodnik**

6 **Cilj trajnostnega razvoja 1:** ODPRAVA REVŠČINE

8 **Cilj trajnostnega razvoja 2:** ODPRAVA LAKOTE

10 **Cilj trajnostnega razvoja 3:** ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE

12 **Cilj trajnostnega razvoja 4:** KAKOVOSTNO IZOBRAŽEVANJE

14 **Cilj trajnostnega razvoja 5:** ENAKOST SPOLOV

16 **Cilj trajnostnega razvoja 6:** ČISTA VODA IN SANITARNA UREDITEV

18 **Cilj trajnostnega razvoja 7:** CENOVNO DOSTOPNA IN ČISTA ENERGIJA

21 **Cilj trajnostnega razvoja 8:** DOSTOJNO DELO IN GOSPODARSKA RAST

23 **Cilj trajnostnega razvoja 9:** INDUSTRIJA, INOVACIJE IN INFRASTRUKTURA

25 **Cilj trajnostnega razvoja 10:** ZMANJŠANJE NEENAKOSTI

27 **Cilj trajnostnega razvoja 11:** TRAJNOSTNA MESTA IN SKUPNOSTI

29 **Cilj trajnostnega razvoja 12:** ODGOVORNA PORABA IN PROIZVODNJA

31 **Cilj trajnostnega razvoja 13:** PODNEBNI UKREPI

33 **Cilj trajnostnega razvoja 14:** ŽIVLJENJE V VODI

35 **Cilj trajnostnega razvoja 15:** ŽIVLJENJE NA KOPNEM

36 **Cilj trajnostnega razvoja 16:** MIR, PRAVIČNOST IN MOČNE INSTITUCIJE

38 **Cilj trajnostnega razvoja 17:** PARTNERSTVA ZA DOSEGANJE CILJEV

42 **Viri**

Predgovor

Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 in cilji trajnostnega razvoja predstavljajo pomembno zavezo globalne skupnosti. Kot je mogoče prebrati v priročniku, ki je pred vami, so cilji zahtevni, kompleksni in naslavljajo zelo različna področja gospodarskega in družbenega razvoja, tako na nacionalni kot na mednarodni ravni. Njihova celovitost in univerzalnost je poseben izziv: vse države, vse lokalne skupnosti, pa tudi vse mednarodne povezave in organizacije naj bi cilje »prevedle« v svoje lastne programe uresničevanja.

Ciljev razvoja to pot ne postavljamo le državam v razvoju in zgolj posredno tudi sebi v obliki smernic za naše mednarodno razvojno sodelovanje – novi cilji zavezujejo tudi Slovenijo in njeno smer razvoja. Zato osrednji cilji, ki jih vsebuje Agenda – kot so zagotovitev načel trajnostnega razvoja na globalni ravni in odprava revščine, upoštevanje in spoštovanje mej planeta, zmanjševanje neenakosti, krepitev miru in varnosti ter izpolnjevanje zavez in odgovornosti na področju človekovih pravic in vladavine prava – pomenijo tudi cilje prihodnjega razvoja slovenske družbe kot dela globalne skupnosti. Poleg tega univerzalnost ciljev pomeni, da ni potrebno le dobro razumeti vsebine cilja in podciljev, ampak je treba opraviti tudi ustrezno analizo lastnega položaja. Potrebno je oceniti izhodiščni položaj posamezne države, ustrezno oceniti lastne sposobnosti za delovanje na določenem področju in si pravilno zastaviti končni cilj. Končni cilj in izbrani kazalec, s katerim bomo merili doseganje cilja, morata biti hkrati ambiciozna in realna: če cilj ni ambiciozen, ne bo bistveno prispeval k razvoju, če ni realen, pa bo sledilo zgolj razočaranje, ko ne bo dosežen.

Za razumevanje ciljev trajnostnega razvoja ter za aktivno sodelovanje pri njihovemu uresničevanju je izjemnega pomena vsebina pred vami. Samo s celovitim poznavanjem razlogov, ki so privedli do oblikovanja posameznega cilja, se je možno na vseh nivojih tvorno odzvati na njihove uresničevanje. Tu smo lahko aktivni udeleženci specifičnih dejanj na izbranem področju – npr. pri varovanju lastnega okolja v skladu s principi trajnostnega razvoja. Lahko pa posredno prispevamo k uresničevanju ciljev na nacionalni ali mednarodni ravni tudi kot angažirani državljani, ki svojo vlado opozarjajo na mednarodne zaveze. Poglabljanje poznavanja ciljev tudi s pomočjo ustreznih učnih pripomočkov in s konkretnimi delavnicami je konstruktivna pot k vključevanju v realizacijo ciljev.

Trajnostni razvojni cilji so dolgoročni in segajo tudi preko zastavljene letnice 2030. Zato je njihovo vsebino potrebno na primeren način predstaviti tudi najmlajšim, saj bo uresničevanje ciljev tudi njihova naloga. Za njih je morda uresničevanje ciljev še posebej pomembno, saj bo kakovost njihove prihodnosti v odločujoči meri odvisna od našega in njihovega spoštovanja Agende. Vprašanje je, če bo človeštvo še imelo možnost za popravni izpit, če odpovemo pri zavezah do trajnostnih razvojnih ciljev. Zato je naša naloga, naloga pedagogov, seznaniti različne interesne in starostne skupine s pomenom ciljev trajnostnega razvoja, tudi z uporabo priročnika pred vami!

— prof. dr. Maja Bučar

Uvodnik

25. septembra 2015 so svetovni voditelji na vrhu OZN sprejeli Agendo 2030 za trajnostni razvoj, ki predstavlja dogovor mednarodne skupnosti za odpravo revščine, zmanjševanje neenakosti, zagotovitev napredka ter zaščite okolja za sedanje in bodoče generacije. Agenda naj bi na uravnotežen način povezala 3 stebre trajnostnega razvoja – ekonomskega, socialnega in okoljskega – ki jih prepleta skozi 17 ciljev, ki jih bo potrebno uresničiti do leta 2030. Cilji trajnostnega razvoja imajo 169 podciljev in so stopili v veljavo 1. januarja 2016.

Od predhodnih, milenijskih ciljev se razlikujejo v več pogledih – predstavljajo njihovo vsebinsko nadgradnjo, poleg tega pa za Agendo 2030 velja načelo univerzalnosti, kar pomeni, da so za uresničitev zadanih ciljev odgovorne vse države sveta – t. i. razvite in t. i. države v razvoju. Cilji sicer niso obvezujoči, pričakovano pa je, da bodo države načela Agende 2030 vpeljale v nacionalne zakonodaje. V kolikor želimo zagotoviti dosledno izvajanje Agende 2030 v skladu s skupno vizijo o trajnostnem razvoju, pa bo morala globalna skupnost določiti stroge mehanizme za nadzor izpolnjevanja ciljev. Mehanizmi nadzora, ki so ključnega pomena, v tem trenutku še niso vzpostavljeni.

Agenda 2030 in z njo 17 ciljev trajnostnega razvoja še vedno niso uspeli preseči binarnega pogleda na svet, po katerem naj bi bil svet sestavljen iz razvitih (to smo »mi« – Evropa in severna Amerika) ter vseh ostalih, ki so še v razvoju. Takšno razumevanje razvoja predpostavlja zgolj eno možnost »pravega« razvoja, ki se približuje nam. Kot pravi Tina Trdin iz Humanitasa, bi cilji »lahko pomenili premik k vzpostavljanju enakovrednih partnerstev, ki omogočajo učenje drug od drugega, v resnici pa njihov diskurz ponovno temelji na ločevanju razvitih od nerazvitih v tipični ekonomski paradigmi«.

Globalno učenje je zato eden pomembnih elementov, ki nas spodbuja h kritičnemu mišljenju in prevpraševanju sodobnih neoliberalnih dogem. Z vidika globalnega učenja rast BDP nikakor ni univerzalno in edino merilo za razvoj. Obstaja več možnosti razvoja, ki so bolj kot na monetarno komponento osredotočene na kakovost bivanja, vpliv na okolje, zmanjševanje neenakopravnosti in revščine, solidarnostne ekonomije, spoštovanje človekovih pravic, in podobno. Razvoj lahko poleg linearnega razumevanja, kot ga pojmuje kapitalistična miselnost, razumemo tudi kot cikličen proces.

Globalno učenje se vsebinsko prekriva s cilji trajnostnega razvoja in jih nadgrajuje, plemeniti s kritičnim razmišljanjem, s spodbujanjem iskanja rešitev, z razmišljanjem izven ustaljenih okvirov in z metodami, ki spodbujajo igrivost in radovednost, ter spodbuja spoštovanje in širši pogled na svet okoli nas. Spodbuja delovanje na več ravneh – od osebne in lokalne do globalne.

Predvsem pa globalno učenje pripravlja tako posameznike kot skupnosti na soočanje s sodobnimi nevšečnostmi, opozarja na pomembnost kritičnega pogleda na medije in skuša predstavljati poglede skozi oči drugih. Obenem pa daje glas zatiranim in tistim – npr. naravi – ki glasu nimajo .

Pred vami je publikacija, ki cilje trajnostnega razvoja predstavlja tudi skozi perspektivo globalnega učenja in nakazuje možne aktivnosti, ki jih lahko izvajamo v večjih ali manjših skupinah. Namenjena je tako učiteljem kot vsem tistim, ki se ukvarjajo z neformalnim izobraževanjem.

Z namenom širjenja idej globalnega učenja smo se združile organizacije članice delovne skupine za globalno učenje pod okriljem platforme Sloga. Vsaka organizacija s svojega vidika predstavlja pogled na cilje trajnostnega razvoja. Ob prebiranju vam želimo čim več navdiha pri vašem delu.

— Živa Kavka Gobbo

Cilj trajnostnega razvoja 1:

Odprava revščine

Pripravil: Zavod Global

Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu. Izkoreninjenje revščine v vseh njenih oblikah ostaja eden največjih izzivov, s katerimi se sooča človeštvo. Prepolovitev revščine je bila osrednji cilj milenijskih razvojnih ciljev (MRC) iz leta 2000.

Že na začetku tega procesa je bilo nemalo kritikov skeptičnih glede uresničljivosti ciljev, saj ukrepi za odpravljanje vzrokov revščine niso bili v ospredju.

Kot uspeh prvega cilja MRC (prepolovitev revščine do leta 2015) je navajano dejstvo, da se je število ljudi, ki živijo z manj kot 1,25 USD na dan, zmanjšalo z 1,9 milijarde v letu 1990 na 836 milijonov v letu 2015. To merilo uspeha je sporno iz več razlogov:

- izbor leta 1990 kot izhodišče, čeprav so MRC začeli veljati v letu 2000;
- po mnenju kritikov predstavlja 1,25 USD na dan prenizek prag; Oxfam npr. predlaga 5 USD na dan. V tem primeru bi se število ljudi, ki živijo pod pragom revščine, v danem obdobju povečalo in ne zmanjšalo
- uporaba monetarnih vrednosti daje občutek, da je revščina rešljiva zgolj z naraščajočimi »injekcijami« denarnih sredstev, kar se je izkazalo kot neresnično.

Z delavnicami do razumevanja

Ker je vzrokov za revščino veliko in so kompleksni, je veliko različnih delavnic, ki obravnavajo posamezne segmente revščine: od tega, kako je revščina sploh definirana, do tega, kako mednarodni trgovinski režim povzroča revščino v državah proizvajalcev surovin oz. kmetijskih proizvodov. Nekatere delavnice simulirajo življenje kmeta v kateri od držav svetovnega juga, z željo, da se uporabnikom približa realnosti revščine. Žal imajo lahko zaradi stereotipnih predstav, ki jih utrjujejo, take delavnice tudi negativne posledice.

Primer delavnice je igra »Banana split«, preko katere se ponazori, »kdo dobi kaj v verigi prodaje banan od kmetov do trgovin«. Sledi diskusija o globalnih neenakostih, svetovnem finančnem sistemu, pravični trgovini in revščini. Podobne delavnice so na temo proizvodnje kave in kakava. Delavnice trajajo 1–2 uri (čas trajanja je možno prilagoditi).

V priročniku »*Učiti se brati svet skozi oči drugega*« je opisan primer delavnice v obliki učne aktivnosti o revščini v sklopih: Razmišljanje o lastnih ter prevladujočih pogledih, različni pristopi k obravnavi revščine, pogled skozi oči drugega, študija primera – učiti se učiti (relacija svet-človek-etnos; kolonizator - kolonizirani)

Te aktivnosti priporočamo za boljše razumevanje samega koncepta revščine.

Za več informacij se lahko obrnete na
Zavod Global na telefonsko številko 041 339 978.

Cilj 1 je osrednji cilj trajnostnega razvoja (CTR) in ima 7 podciljev. Zelo pomemben je podcilj št. 1.4: do leta 2030 vsem moškim in ženskam, zlasti najrevnejšim in najbolj zapostavljenim, zagotoviti enake pravice do gospodarskih sredstev, lastništva zemlje in gospodarjenja z njo ter dostop do osnovnih storitev ter drugih vrst lastnine, podedovanega premoženja, naravnih virov, ustrezne nove tehnologije in finančnih storitev, vključno z mikrofinanciranjem. Izkoreninjenju revščine bomo veliko bližje, če/ko bodo te zahteve izpolnjene.

Tudi podcilj 1.a – pritegniti, tudi z okrepljenim razvojnim sodelovanjem, dovolj sredstev iz različnih virov, da bi državam v razvoju, zlasti najmanj razvitim državam, zagotovili zanesljiva in ustrezna sredstva in načine izvajanja programov in politik za odpravo vseh oblik revščine – predstavlja korak naprej od MRC ter ponuja resno možnost za zmanjšanje revščine. Sicer je vprašljivo, kako bo ta podcilj uresničen, saj večina držav do sedaj ni uresničila obljubljene zaveze glede sredstev, namenjenih razvojnemu sodelovanju.

Če bodo najbolj izpostavljene države imele sredstva za razvoj, bodo lahko vlagale v sisteme, ki zmanjšujejo revščino. Poudarjamo sicer, da CTR predpostavljajo, da so za zbiranje sredstev za izkoreninjenje revščine odgovorni vsi akterji, in ne le bogati.

S STALIŠČA GLOBALNEGA UČENJA SE NAM PORAJA MISEL, DA JE POTREBNO, V KOLIKOR Z IZKORENINJENJEM REVŠČINE MISLIMO RESNO, ODPRAVITI VZROKE ZA NJEN NASTANEK. ŽE BIVŠI TANZANIJSKI PREDSEDNIK NYERERE JE IZJAVIL, DA »NAJ SREDSTVA, NAMENJENA ZA RAZVOJNO POMOČ TANZANIJI, RAJE PORABIJO V VELIKI BRITANIJI ZA POJASNJEVANJE PRAVIH VZROKOV REVŠČINE«.

Globalno učenje je izobraževanje, ki ljudem odpira oči in um za resničnosti globaliziranega sveta ter jih prebuja, zato da bi bilo mogoče uresničiti pravičnejši svet, v katerem bi bilo več enakosti in človekovih pravic za vse. Pomembna komponenta globalnega učenja je spodbujanje h kritičnemu mišljenju, ki nam omogoča, da sprejemamo ozaveščene odločitve o lastni vpetosti v globalne izzive ter da argumentirano presojamo odločitve drugih akterjev.

S stališča globalnega učenja se nam poraja misel, da je potrebno, v kolikor z izkoreninjenjem revščine mislimo resno, odpraviti vzroke za njen nastanek. Že bivši tanzanijski predsednik Nyerere je izjavil, da »naj sredstva, namenjena za razvojno pomoč Tanzaniji, raje porabijo v Veliki Britaniji za pojasnjevanje pravih vzrokov revščine«. Med temi vzroki je gotovo razkorak med bogatimi in revnimi, ki se veča. Nepravičnost in neenakost sta temeljna vzroka revščine. Nenazadnje tudi koncept neoliberalne gospodarske rasti ne ustvarja pogojev za učinkovito izkoreninjenje revščine.

Cilj trajnostnega razvoja 2:

Odprava lakote

Pripravil: Humanitarno društvo ADRA Slovenija

Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo.

Danes je na svetu lačnih in podhranjenih 795 milijonov posameznikov – večina živi v državah v razvoju. Zaradi težav, povezanih s hrano in podhranjenostjo, vsako leto umre 3,1 milijona otrok, mlajših od pet let. To predstavlja polovico vseh smrti otrok v omenjenem starostnem obdobju in je obenem številka, ki predstavlja za celotno Slovenijo in pol prebivalcev. V razvitem svetu se ljudje prehranjujejo vedno bolj nezdravo, zaradi nezdravih prehranjevalnih navad prihaja do »siromašnosti«, istočasno pa tudi do prevelikih količin zavržene hrane. Vsako leto povprečen prebivalec Slovenije zavrže 86 kg hrane. V Sloveniji se iz leta v leto soočamo z več debelosti, predvsem pri otrocih. Pediatri govorijo celo o epidemiji debelosti. Ljudje, ki so se tradicionalno ukvarjali s pridelavo hrane, zapuščajo podeželje, saj s pridelovanjem hrane ne morejo več preživeti. Posledično se povečuje prebivalstvo v mestih, ki je odvisno od zunanje oskrbe s hrano.

Živimo v času, ko so temeljite in globalne spremembe na področju hrane nujne za preživetje milijard ljudi po vsem svetu. Če svojih navad in delovanja ne bomo spremenili, bo leta 2050 vsak dan na svetu lačnih nekaj milijard ljudi. Povečala se bo tudi smrtnost zaradi lakote, kar lahko privede do oboroženih spopadov in vojn za hrano. Zadnji čas je, da premislimo in poiščemo inovativne ter okolju in človeku prijazne rešitve na področju pridelave, razdeljevanja in uživanja hrane. Odgovornost leži na posameznikih in celotnih družbah. S pravim, odgovornim in trajnostnim načinom pridelave ter s pravično razdelitvijo hrane lahko poskrbimo, da v nekaj letih na planetu ne bo podhranjenih in lačnih posameznikov.

Z izobraževanjem in ozaveščanjem o globalnih in lokalnih vprašanjih prehrane, kar lahko naredimo preko globalnega učenja, posameznik naredi prvi korak k pravičnejšemu svetu za vse ljudi. Ko bosta posameznik in celotna družba prevzela odgovornost za prehransko varnost, se bo ta tudi izboljšala. Poskrbeti je namreč potrebno, da posamezniki v razvitem svetu ne bodo metali hrane v smeti, ampak bodo poskrbeli za njeno pravično porazdelitev. Spremeniti je potrebno tehnike pridelovanja hrane tako na področju obdelave zemlje kot tudi na področju ravnanja z živimi bitji na kopnem in v morju.

Da bi bilo vsem ljudem omogočeno preživetje in da ne bi bil nihče »puščen zadaj«, je človeštvo oblikovalo 17 ciljev kot kažipot k večji pravičnosti in blaginji za vse. Eden teh ciljev je cilj številka 2, ki govori o odpravljanju lakote, zagotavljanju prehranske varnosti in boljši prehrani ter spodbuja trajnostno kmetijstvo. Ukrepanje je nujno, ne moremo si privoščiti neodločnosti ali čakanja. Otroci in odrasli vsak dan umirajo zaradi pomanjkanja hrane ali pa zaradi degenerativnih bolezni, ki prav tako uničujejo družbe ter posameznike ter občutno krajšajo dolžino in kakovost življenja. Z ozaveščanjem in delovanjem se lahko upremo smrtim ter trpljenju.

Cilji so:

- do leta 2030 odpraviti lakoto in vsakomur zagotoviti dostop do zdrave, hranljive in zadostne hrane v vseh letnih časih;
- do leta 2030 odpraviti vse oblike neustrezne prehranjenosti, do leta 2025 doseči mednarodno sprejete cilje na področju zaostajanja v telesnem razvoju in hiranja pri otrocih do petega leta starosti ter upoštevati prehranske potrebe mladostnic, nosečnic, doječih žensk in starejših;
- do leta 2030 podvojiti donosnost kmetijstva in dohodke malih pridelovalcev, zlasti žensk, avtohtonih ljudstev, malih kmetov, pastirjev in ribičev, med drugim z varnim in enakopravnim dostopom do zemljišč, drugih proizvodnih sredstev in vložkov, znanja, finančnih storitev, trgov ter priložnosti za ustvarjanje dodane vrednosti in nekmetijskih zaposlitev;
- do leta 2030 zagotoviti trajnostno pridelavo hrane in odporne načine kmetovanja, ki bodo prispevali k večji donosnosti in pridelavi ter k ohranjanju ekosistemov, ki bodo omogočili boljše prilagajanje na podnebne spremembe, izredne vremenske pojave, sušo, poplave in druge nesreče, in ki bodo postopno izboljšali rodovitnost tal in zemljišč;
- do leta 2020 ohraniti gensko raznovrstnost semen, kulturnih rastlin, domačih, udomačenih in sorodnih divjih živali, med drugim z ustrezno vodenimi in raznovrstnimi semenskimi in rastlinskimi bankami na državni, regionalni in mednarodni ravni, ter zagotoviti dostop do koristi, ki izhajajo iz uporabe genskih virov in tradicionalnega znanja, ter njihovo pošteno in pravično delitev v skladu z mednarodnimi dogovori;
- povečati vlaganja, med drugim z okrepljenim mednarodnim sodelovanjem, v kmetijsko infrastrukturo, kmetijske raziskave in svetovalne službe, v razvoj tehnologije ter v rastlinske in živinorejske genske banke za izboljšanje kmetijske proizvodne zmogljivosti v državah v razvoju, zlasti v najmanj razvitih državah;
- v skladu s pooblastili kroga pogajanj iz Dohe odpraviti in preprečevati trgovinske omejitve in izkrivljanje trgovine na svetovnih kmetijskih trgih, tudi z vzporedno odpravo vseh oblik kmetijskih izvoznih subvencij in izvoznih ukrepov z enakim učinkom;
- sprejeti ukrepe za pravilno delovanje trgov primarnih živilskih proizvodov in izdelkov iz njih ter olajšati pravočasen dostop do tržnih informacij, tudi o blagovnih rezervah, da bi omejili pretirana nihanja cen hrane.

Razumevanje preko delavnice

Delavnica je namenjena otrokom med 14 in 18. letom, traja 45 minut.

Cilj delavnice je, da sodelujoči pridobijo poglobljeno razumevanje svetovne lakote in spoznajo dejavnike, ki vplivajo na pojav lakote v državi. Poteka v treh sklopih:

- Spodbujanje pogovora preko vizualnega materiala in vprašanj
- Razprava o vzrokih za lakoto preko ključnih besed – razumevanje konceptov
- Pogovor ob zemljevidu lakote - »Hunger map 2015«

Prirejeno po *Global Hunger Workshop*, www.globallearningpartners.com
Za več informacij: www.adra.si

Cilj trajnostnega razvoja 3:

Zdravje in dobro počutje

Pripravil: Humanitarno društvo ADRA Slovenija

Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih

Zagotavljanje zdravja in dobrega počutja v vseh starostnih obdobjih je ključno za trajnosten razvoj prebivalstva in posledično tudi gospodarstva. V zadnjih letih so bili narejeni pomembni napredki na področjih podaljševanja življenjske dobe in premagovanja smrtonosnih bolezni, zlasti tistih, ki prizadanejo otroke in matere. Zmanjšalo se je število okuženih z malarijo, tuberkulozo, otroško paralizo in virusom HIV, prav tako sta se zmanjšali umrljivost mater in otrok do 5. leta starosti. Tretji cilj trajnostnega razvoja stremi k še večjemu zmanjšanju umrljivosti mater in otrok, popolni ustavitvi epidemij, preprečevanju in zdravljenju odvistnosti od drog, ozaveščanju in izobraževanju o reproduktivenm zdravju, zmanjšanju števila primerov smrti in bolezni zaradi izpostavljenosti nevarnim kemikalijam ter onesnaženosti zraka, vode in tal, usposabljanju zdravstvenih delavcev v državah v razvoju...

A za dosego zadanih ciljev je nujno potrebno graditi na odpravi neenakosti pri dostopu do kakovostne zdravstvene oskrbe. Napredek pri doseganju ciljev je namreč najmanjši ravno v najrevnejših predelih sveta, kjer ljudje nimajo dostopa niti do najosnovnejših zdravstvenih storitev. Prav zato tretji cilj v enem od podciljev jasno določa, da je potrebno »poskrbeti za splošno zdravstveno zavarovanje, ki vključuje zaščito pred finančnimi tveganji, dostop do kakovostnih osnovnih zdravstvenih storitev ter dostop do varnih, učinkovitih, kakovostnih in poceni osnovnih zdravil in cepiv za vsakogar.«

Z globalnim učenjem in izobraževanjem ljudi o vzrokih in posledicah bolezni, o možnostih in načinih zdravljenja, prav tako pa tudi o neenakosti dostopa do zdravstvene oskrbe, kar bi lahko pospešilo razvoj v državah, ki potrebujejo pomoč, lahko hitreje in bolj uspešno dosežemo zastavljene cilje.

Zdravje in dobro počutje sta namreč nujna za razvoj ekonomije in gospodarstva, saj je lahko le delovna sila, ki je v dobri fizični in psihični pripravljenosti, kos vsakodnevnim zahtevam in naporom. Ostali cilji trajnostnega razvoja, ki stremijo h gospodarskem razvoju na dolgi rok, so tako odvisni od uspešnosti izpolnjevanja cilja 3.

Z GLOBALNIM UČENJEM IN IZOBRAŽEVANJEM LJUDI O VZROKIH IN POSLEDICAH BOLEZNI, O MOŽNOSTIH IN NAČINIH ZDRAVLJENJA, PRAV TAKO PA TUDI O NEENAKOSTI DOSTOPA DO ZDRAVSTVENE OSKRBE, KAR BI LAHKO POSPEŠILO RAZVOJ V DRŽAVAH, KI POTREBUJEJO POMOČ, LAHKO HITREJE IN BOLJ USPEŠNO DOSEŽEMO ZASTAVLJENE CILJE.

Podcilji so:

- do leta 2030 na svetovni ravni zmanjšati stopnjo umrljivosti mater na manj kot 70 na 100.000 živorojenih otrok;
- do leta 2030 preprečiti primere smrti novorojenčkov in otrok do petega leta starosti, ki se bi jim bilo mogoče izogniti, ter si v vseh državah prizadevati za zmanjšanje umrljivosti novorojenčkov na največ 12 na 1.000 živorojenih otrok in umrljivosti otrok do petega leta starosti na največ 25 na 1.000 otrok;
- do leta 2030 ustaviti epidemije aidsa, tuberkuloze, malarije in zapostavljenih tropskih bolezni ter preprečevati širjenje hepatitisa, bolezni, ki se prenašajo z vodo, ter drugih nalezljivih bolezni;
- do leta 2030 s preventivnimi ukrepi in zdravljenjem za tretjino zmanjšati število prezgodnjih smrti zaradi nenalezljivih bolezni ter promovirati duševno zdravje in dobro počutje;
- učinkoviteje preprečevati in zdraviti odvisnost od drog in alkohola;
- do leta 2020 na svetovni ravni prepoloviti število žrtev in poškodb zaradi prometnih nesreč;
- do leta 2030 vsem omogočiti dostop do zdravstvene oskrbe na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, tudi za načrtovanje družine, ozaveščanje in izobraževanje, ter vključiti reproduktivno zdravje v nacionalne strategije in programe;
- poskrbeti za splošno zdravstveno zavarovanje, ki vključuje zaščito pred finančnimi tveganji, dostop do kakovostnih osnovnih zdravstvenih storitev ter dostop do varnih, učinkovitih, kakovostnih in poceni osnovnih zdravil in cepiv za vsakogar;
- do leta 2030 občutno zmanjšati število primerov smrti in bolezni zaradi izpostavljenosti nevarnim kemikalijam ter onesnaženosti zraka, vode in tal;
- v vseh državah ustrezno okrepiti izvajanje Okvirne konvencije Svetovne zdravstvene organizacije za nadzor nad tobakom;
- podpirati raziskave ter razvoj cepiv in zdravil za nalezljive in nenalezljive bolezni, ki prizadenejo večinoma države v razvoju, omogočiti dostop do poceni osnovnih zdravil in cepiv v skladu z deklaracijo iz Dohe o Sporazumu TRIPs in javnem zdravju, ki potrjuje pravico držav v razvoju, da v celoti uporabljajo določbe Sporazuma o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine glede prožnosti za varovanje javnega zdravja, ter predvsem omogočiti splošni dostop do zdravil;
- občutno povečati financiranje zdravstva ter zaposlovanje, poklicni razvoj, usposabljanje in ohranjanje zdravstvenih delavcev v državah v razvoju, zlasti v najmanj razvitih državah in malih otoških državah v razvoju;
- okrepiti usposobljenost vseh držav, zlasti držav v razvoju, za zgodnje opozarjanje, zmanjševanje tveganja in obvladovanje tveganj za zdravje na državni in svetovni ravni.

Nepravična dirka – delavnica

Delavnica, ki predstavi položaj različnih skupnosti glede na dostopnost zdavstva, je namenjena otrokom med 13 in 16 leti, traja 45 minut.

Delavnico se izvaja s pomočjo kartic z imeni in podatki o državah, ki jih dodelimo učencem in besedilom za povezovalca. Lahko se izvaja tako v učilnici kot na prostem.

Učenci predstavljajo različne države ter glede na socialni in ekonomski položaj države, ki jo predstavljajo, stopajo korak naprej ali nazaj, glede na povezovalčeve trditve. V dirki za zdravje so na koncu nekatere države v veliki prednosti.

Po končani izvedbi se izvede razpravo na podlagi vprašanj, ki usmerjajo pogovor.

Delavnica je nastala na podlagi populationeducation.org
Za materiale, ki so potrebni za delavnico, kontaktirajte društvo Adra: www.adra.si

Cilj trajnostnega razvoja 4:

Kakovostno izobraževanje

Pripravila: Društvo Humanitas

Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar

Cilj 4 govori o vseživljenjskem učenju in izobraževanju. Četudi je bilo do danes veliko narejenega na področju dostopa do osnovnošolskega izobraževanja, je cilj širši in stremi k zagotavljanju dostopa do kakovostnega predšolskega, srednješolskega, poklicnega, tehničnega, visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja za vse do leta 2030. Cilj prav tako govori o prizadevanju za povečanje števila usposobljenih učiteljev, preureditev izobraževalnih ustanov in zagotavljanje možnosti vsestranskega razvoja pisalnih, bralnih in računskih veščin pri vseh mladih in precejšnem deležu odraslih.

Cilj je močno povezan s pristopom globalnega učenja. Globalno učenje je po Maastrichtski pogodbi *»izobraževanje, ki ljudem odpira oči in um za resničnosti globaliziranega sveta ter jih prebuja, zato da bi bilo mogoče uresničiti pravičnejši svet, v katerem bi bilo več enakosti in človekovih pravic za vse«*, zaobjema pa izobraževanje o človekovih pravicah, izobraževanje za razvoj, medkulturno komunikacijo, varovanje okolja in trajnostni razvoj, izobraževanje za mir in preprečevanje konfliktov, vlogo civilne družbe in vprašanja neenakosti.

Znotraj cilja 4 pa je pravzaprav cilj 4.7 osnovna podlaga za uresničitev vseh ciljev trajnostnega razvoja in hkrati definicija globalnega učenja:

Do leta 2030 poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju.

GLOBALNO UČENJE JE TRANSFORMATIVNO, KAR POMENI NE LE SPREMINJANJE POGLEDA NA SVET, AMPAK TUDI ZAGON PROCESA SPREMEMB NAŠEGA BIVANJA V SVETU. SPODBUJA PREHOD OD VÉDENJA K SKRBI, OD SKRBI K OBČUTENJU IN OD OBČUTENJA K DELOVANJU.

Zaključiti gre, da je pristop globalnega učenja tisti, ki bo prispeval k uresničitvi ciljev trajnostnega razvoja, torej k zadostnemu prepoznavanju in ozaveščanju o globalnih soodvisnostih, problemih, katerih del smo, in potencialnih rešitvah, ki jih skupaj ustvarjamo.

Vendar zadeva ne sme ostati le na kognitivni ravni. Maastrichtska definicija govori o prebujanju ljudi. To pomeni, da trenutno pravzaprav spimo in ignoriramo vzroke in posledice številnih globalnih problemov. Globalno učenje kot pristop je lahko učinkovito le, če si drznemo podvomiti v obstoječe stanje in prevprašati posledice našega načina življenja, udobja, če si drznemo prebuditi se in občutiti neprijetnosti, ki iz tega izhajajo. Globalno učenje je transformativno, kar pomeni ne le spreminjanje pogleda na svet, ampak tudi zagon procesa sprememb našega bivanja v svetu. Spodbuja prehod od védenja k skrbi, od skrbi k občutenju in od občutenja k delovanju.

Z delavnicami od védenja k delovanju

Odličen uvod v globalno učenje je delavnica En svet, ki jo je s partnerji razvilo Društvo Humanitas. Igralci in vodja igre skupaj poustvarijo sliko našega planeta, ki prikazuje porazdelitev svetovnega prebivalstva ter neenako porazdelitev bogastva in dobrin, hkrati pa opozarja na zgodovinske vzroke teh neenakosti, nepravične ekonomske procese in osiromašenje velikega deleža svetovnega prebivalstva. Igra prav tako spodbuja zanimanje za medsebojno povezanost lokalnega in globalnega razvoja. Cilj igre je med drugim dospeti do predlogov za skupno reševanje globalnih izzivov skozi diskusijo in upoštevanje razlogov in argumentov vsakega posameznika. Na tak način udeleženci razvijajo kritično mišljenje in se učijo družbenih veščin.

Igra je dostopna na povezavi schools.welthaus.at/layout/pics/schulen/en_svet.pdf (za igro z najnovejšimi podatki pa kontaktirajte Društvo Humanitas na info@humanitas.si).

Cilj trajnostnega razvoja 5:

Enakost spolov

Pripravil: Mirovni inštitut

Doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklic

Spol kot dimenzija trajnostnega razvoja je vključen v agendo po letu 2015, in sicer v okviru petega cilja trajnostnega razvoja (CTR 5), ki je precej bolj razdelan kot njegov predhodni milenijski razvojni cilj (MRC) številka 3. Opolnomočenje žensk in enakost med spoloma se vse pogosteje izpostavljata kot predpogoja za razvoj, vendar še vedno predvsem v ekonomskem smislu oz. v kontekstu gospodarske rasti. MRC ni uspelo nasloviti večplastnosti neenakosti spolov – razmerij moči, specifične spolne vloge in delitve dela, neplačanega dela, nasilja, pomanjkljivosti zakonodaje ter raznolikosti dojemanja in pogledov na življenja ljudi. MRC 3 je imel samo en podcilj s poudarkom na osnovnem in srednjem izobraževanju, krepitev vloge žensk pa zahteva hkratno obravnavanje več dimenzij – spolne, reproduktivne, ekonomske, politične, kulturne, pravne.

CTR 5 ob upoštevanju pekinških izhodišč[1] predlaga vrsto podciljev, ki zajemajo te razsežnosti in si prizadevajo za odpravo vseh oblik diskriminacije, nasilja nad ženskami in spornih praks, kot so otroške ali prisilne poroke ter obrezovanje deklic; za dostop do spolnega in reproduktivnega zdravja, pravic, socialnega varstva; za priznanje neplačanega dela ter pravičnejšo delitev dela in odgovornosti znotraj gospodinjstva; za enake pravice do gospodarskih sredstev, lastništva, dedovanja; za večjo vključenost žensk ter enake možnosti na vseh ravneh odločanja v politiki, gospodarstvu in javnem življenju; in za sprejetje tehtnih politik in strategij za spodbujanje enakosti spolov na vseh ravneh.

1 *http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/enake_moznosti/PekinskaDeklaracija.pdf*

Sedaj pa je ključno vzpostaviti sisteme za ustrezno izvajanje, financiranje in spremljanje uresničevanja ciljev. Napredek pri doseganju enakosti spolov bo odvisen tudi od tega, ali širši razvojni okvir obravnava osrednje pereče probleme, kot so na primer vse večje globalne neenakosti. Neenakosti spolov namreč ne moremo obravnavati ločeno, hkrati pa prizadevanja za enakost spolov ne smejo izhajati zgolj iz ekonomskih interesov in enakosti ne morejo doseči ženske same – enako pomembna je angažiranost žensk in moških. Ravno področje človekovih pravic (iz katerih izhajajo tudi pravice žensk in deklic), enakosti spolov in socialnih neenakosti je eden glavnih stebrov globalnega učenja.

NEENAKOSTI SPOLOV NAMREČ NE MOREMO OBRAVNAVATI LOČENO, HKRATI PA PRIZADEVANJA ZA ENAKOST SPOLOV NE SMEJO IZHAJATI ZGOLJ IZ EKONOMSKIH INTERESOV IN ENAKOSTI NE MOREJO DOSEČI ŽENSKE SAME – ENAKO POMEMBNA JE ANGAŽIRANOST ŽENSK IN MOŠKIH.

Globalno učenje je izobraževanje in ozaveščanje, s pomočjo katerega lahko dosežemo pravičnejši svet z več enakosti in človekovih pravic za vse. Ključno pri tem je, da smo se sposobni odmakniti od evropocentričnega pogleda na svet in od zahodnega (ekonomističnega) koncepta razvoja ter v naša razmišljanja in dejanja vključiti različne globalne perspektive. Šele ko se bomo kot posamezniki zavedali lastne vpetosti v globalne sisteme in soodvisnosti celotnega sveta, bomo lahko akterji pozitivnih sprememb. Globalno učenje nam odpre um in nas spodbudi k dejanjem.

Katerega spola je delavnica?

Dober uvod v raziskovanje področja (ne)enakosti spolov je interaktivna delavnica Katerega spola je enakost?, ki jo je s partnerji razvil Mirovni inštitut. Delavnica prispeva k zavedanju spolnih vlog ter k odkrivanju in prepoznavanju neenakosti spolov v določenem okolju, modul pa je zastavljen tako, da ga je mogoče prilagoditi skupini glede na predznanje sodelujočih. Metode so izbrane glede na izkušnje udeležencev in odpirajo vprašanja o tem, kdo so moški in kdo ženske, kakšne so tipične lastnosti vsakega od spolov, kateri stereotipi prevladujejo, kakšna so vedenja v družbi in kaj kdo počne zaradi svojega spola. Metode so zanimive, ker se lahko v vlogah prepoznajo vsi in ker pokažejo, kako odnosi med spoloma prodirajo na vsa področja vsakdanjega življenja in kako velikokrat sploh nismo pozorni na dejstvo, da imajo določene osebne situacije ogromne povezave z odnosi med spoloma v družbi nasploh.

Delavnica traja 4–7 ur (čas trajanja je možno prilagoditi), predznanje ni potrebno.
Za več informacij pa se lahko obrnete na Mirovni inštitut (na Mojco Frelih ali Živo Humer) na tel. št. 01 234 77 20.

Cilj trajnostnega razvoja 6:

Čista voda in sanitarna ureditev

Pripravil: Humanitarno društvo ADRA Slovenija

Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri

Voda pokriva kar tri četrtine Zemljinega površja, od tega pa je le 2,5 % sladke vode. Večina sladke vode je ujeta v ledenikih in pod površjem. Za pitje, kuhanje, ogrevanje, hlajenje, transport, industrijo in druge dejavnosti imamo tako na voljo le okoli 1,2 % sladke vode. Pravica do varne in čiste pitne vode ter sanitarij je bistvena človekova pravica za polno uživanje pravice do življenja. Več kot **884 milijonov** ljudi po vsem svetu nima dostopa do varne pitne vode, kar **2,6 milijarde** ljudi pa nima dostopa do osnovnih sanitarij (stranišče, umivalnik). Kadar je voda nečista in ni sanitarne ureditve, postane voda okužena in smrtonosna.

DA BI DOSTOP DO ZADOSTNE KOLIČINE VODE OMOGOČILI VSEM LJUDEM, TAKO DANES KOT V PRIHODNOSTI, MORAMO TOREJ STREMETI K BOLJ PRAVIČNI RAZPOREDITVI VODE PO RAZLIČNIH DELIH SVETA, SVOJ RAZVOJ IN NAČIN ŽIVLJENJA PA MORAMO PRILAGODITI OMEJITVAM, KI NAM JIH POSTAVLJA PLANET, NA KATEREM ŽIVIMO.

Na našem planetu je dovolj pitne vode za uresničitev 6. cilja trajnostnega razvoja (CTR 6). A zaradi slabega ekonomskega položaja držav in slabe infrastrukture ter posledičnih bolezni, povezanih s pomanjkanjem čiste vode in sanitarij, vsako leto umre več kot **dva milijona** ljudi, od tega milijon in pol otrok, mlajših od pet let. Zaradi bolezni, povezanih s pomanjkanjem čiste vode in sanitarij, otroci izgubijo kar 443 milijonov šolskih dni. V 25 državah Podsaharske Afrike ženske in deklice dnevno porabijo 16 milijonov ur za zbiranje vode, pogosto na račun izobrazbe in plačanega dela. Neustrezna sanitarna ureditev (kjer ni ločenih stranišč za ženske) je pogosto razlog, da starši deklicam ne pustijo v šolo. Pomanjkanje čiste pitne vode in sanitarij ter nezadostna higiena so glavni povzročitelji driske, druge najbolj smrtonosne bolezni na svetu, ki pa bi jo bilo mogoče preprečiti s preprostimi ukrepi. Pomanjkanje in slaba kakovost vode ter neustrezna sanitarna ureditev imajo negativne posledice na prehransko varnost ter na možnosti revnejših družin sveta za preživljanje in izobraževanje. Suša najbolj prizadene ravno najrevnejše države sveta in tako še poslabša lakoto in podhranjenost prebivalstva. Ocenjuje se, da bo do leta 2050 vsaj eden izmed štirih ljudi živel v državi s kroničnim ali ponavljajočim se pomanjkanjem vode.

Globalno učenje prispeva k večji ozaveščenosti o prepletenosti ter medsebojni soodvisnosti in povezavah različnih področij, hkrati pa ponuja orodja, ki omogočajo, da se razpoložljive informacije tudi kritično ovrednoti. Da bi dostop do zadostne količine vode omogočili vsem ljudem, tako danes kot v prihodnosti, moramo torej stremeti k bolj pravični razporeditvi vode po različnih delih sveta, svoj razvoj in način življenja pa moramo prilagoditi omejitvam, ki nam jih postavlja planet, na katerem živimo. To v končni fazi pomeni spremembo našega odnosa do okolja in sočloveka ter spremembo naše miselnosti in s tem družbe, v kateri živimo. Proces iskanja takšne celostne, dolgoročne rešitve bo zagotovo dolg in težaven, vendar je nujen, če se želimo izogniti katastrofalnim posledicam, ki jih prinaša pomanjkanje za življenje nujnega naravnega vira. Z delavnico na temo čiste vode bi tako med otroci dvignili zavest in razmišljanje o pomenu sodelovanja pri skrbi za varno in čisto pitno vodo.

Cilji so:

- do leta 2030 vsem omogočiti enakopraven dostop do čiste in cenovno dostopne pitne vode;
- do leta 2030 vsem omogočiti enakopraven dostop do ustrezne sanitarne ureditve in higiene ter odpraviti opravljanje potrebe na prostem, pri čemer je treba ustrezno pozornost nameniti ženskam in deklicam ter ljudem v težkih življenjskih okoliščinah;
- do leta 2030 izboljšati kakovost vode z zmanjšanjem onesnaževanja, preprečevanjem odmetavanja odpadkov ter omejitvijo izpustov nevarnih kemikalij in drugih snovi, s prepolovitvijo deleža neprečiščenih odpadnih voda ter z znatnim povečanjem recikliranja in varne ponovne uporabe v svetu;
- do leta 2030 doseči precej bolj gospodarno rabo vode v vseh panogah ter zagotoviti trajnostni odjem in oskrbo z vodo kot odgovor na pomanjkanje vode in občutno zmanjšati število ljudi, ki trpijo zaradi tega;
- do leta 2030 uvesti celovito gospodarjenje z vodnimi viri na vseh ravneh, tudi s čezmejnim sodelovanjem, kadar je to primerno;
- do leta 2020 zavarovati in obnoviti ekosisteme, povezane z vodo, tudi gorska območja, gozdove, mokrišča, reke, vodonosnike in jezera;
- do leta 2030 okrepiti mednarodno sodelovanje in podporo krepitvi zmogljivosti v državah v razvoju pri dejavnostih in programih v zvezi z vodo in sanitarno ureditvijo, vključno z zbiranjem padavinske vode, razsoljevanjem, gospodarno rabo, čiščenjem odpadne vode, recikliranjem in tehnologijami za ponovno uporabo;
- podpirati in okrepiti sodelovanje lokalnih skupnosti pri boljšem gospodarjenju z vodo in sanitarni komunalni ureditvi.

S super pomočniki do čistega okolja

Delavnica je namenjena otrokom do 10. leta starosti, traja 20 minut do 1 šolske ure.

Otroci se prestavijo v prihodnost, kjer se lahko odpadke odlaga povsod. Ker je življenjski prostor onesnažen in zasičen z odpadki, svetovni voditelji na pomoč pozovejo super pomočnike. Super pomočniki se pomikajo preko več postaj in spoznavajo, da so viri omejeni, ter da si jih je potrebno pravično razdeliti.

Otroci se učijo pravilnega razvrščanja odpadkov preko različnih didaktičnih pripomočkov, kot je npr. Labirint.

Viri za delavnico: www.simbio.si/cache/documents/5416ba7c8c-c2a42b463cd6cf/pobarvanka.pdf
Za natančnejša navodila in seznam potrebne opreme, se obrnite na društvo Adra: www.adra.si

Cilj trajnostnega razvoja 7:

Cenovno dostopna in čista energija

Pripravil: Focus, društvo za sonaraven razvoj

Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije

Energija je ključnega pomena pri večini izzivov in priložnosti, s katerim se danes sooča svet. Naj bo to vprašanje delovnih mest, varnosti, podnebnih sprememb, proizvodnje hrane ali naraščajočih prihodkov – dostop do energije je ključen. Trajnostna energija je priložnost – spreminja življenja, gospodarstva in planet.

Dejstva današnjega sveta:

- Eden izmed petih prebivalcev sveta nima dostopa do električne energije.
- 3 milijarde ljudi se pri kuhanju in gretju zanaša na les, premog, oglje ali živalske iztrebke.

ENERGIJA JE KLJUČNEGA POMENA PRI VEČINI IZZIVOV IN PRILOŽNOSTI, S KATERIM SE DANES SOOČA SVET. NAJ BO TO VPRAŠANJE DELOVNIH MEST, VARNOSTI, PODNEBNIH SPREMEMB, PROIZVODNJE HRANE ALI NARAŠČAJOČIH PRIHODKOV – DOSTOP DO ENERGIJE JE KLJUČEN. TRAJNOSTNA ENERGIJA JE PRILOŽNOST – SPREMINJA ŽIVLJENJA, GOSPODARSTVA IN PLANET.

- Človeška raba energije je glavni povzročitelj podnebnih sprememb in je »kriva« za okoli 60 odstotkov globalnih emisij toplogrednih plinov.

Cilji do leta 2030:

- zagotoviti univerzalen dostop do cenovno dosegljivih, zanesljivih in sodobnih energetskih storitev;
- znatno povečati delež obnovljivih virov energije;
- podvojiti stopnjo energetske učinkovitosti;
- izboljšati mednarodno sodelovanje za omogočanje dostopa do razvoja in raziskav na področju čiste energije, kar vključuje obnovljive vire energije, energetsko učinkovitost in čistejše brezogljične tehnologije, ob spodbujanju investicij v energetsko infrastrukturo in v tehnologije čiste energije;
- razširiti infrastrukturo in nadgraditi tehnologijo za dobavo modernih in trajnostnih energetskih storitev za vse v državah v razvoju, še posebej v skupini držav, ki jih označujejo kot »najmanj razvite države«, manjših otoških državah v razvoju ter in celinskih državah v razvoju, v skladu s programi podpore.

Zakaj je cilj pomemben, če pa imamo dostop do energije?

Prejšnje stoletje je zaznamovala raba fosilnih virov, kot so premog, nafta in plin. Kurjenje premoga je vir velikih količin toplogrednih plinov, ki povzročajo podnebne spremembe, s tem pa škodijo ljudem in okolju. To vpliva na vse, ne zgolj na peščico. Poleg tega raba energije po svetu strmo narašča. Zaradi strukturnih problemov, ki se kažejo v vseh podsistemih, od okoljskega do ekonomskega in družbenega, je na globalni ravni nujno potreben premik k okoljsko sprejemljivejšemu načinu proizvodnje in rabe energije. To pomeni doseganje energetskih prihrankov, učinkovito rabo energije ter rabo obnovljivih virov.

Več kot 1,2 milijarde ljudi živi brez dostopa do električne energije. Večina med njimi živi v približno ducatu držav Afrike in Azije. Življenje brez električne energije pomeni, da ti ljudje težje zadostijo svojim osnovnim življenjskim potrebam in za to porabijo veliko svojega časa, ki bi ga lahko vložili drugam. Praktični problemi, ki iz tega izhajajo, pa so na primer, da zdravstvene ustanove ne morejo hraniti cepiva in drugih zdravil, ki so pomembna predvsem v zgodnjih letih razvoja, da otroci ne morejo delati šolskih nalog, ko se stemni, ter da se ljudje ne morejo ukvarjati z obrtjo ali voditi majhnih podjetij.

2,8 milijarde ljudi je pri zagotavljanju osnovnih energetskih storitev, kot so kuhanje in ogrevanje, odvisnih od lesa, oglja, premoga in živalskih iztrebkov. Skupaj to povzroči kar 4 milijone prezgodnjih smrti letno zaradi onesnaženosti zraka v bivalnih prostorih.

Kaj pa lahko naredimo v Sloveniji?
Pospešimo lahko prehod na dostopne, zanesljive

Z energijo do trajnostnega razvoja

1. Delavnice za gospodinjstva: Varčevanje z energijo v gospodinjstvih
Delavnica odgovarja na vprašanja, ki so povezana z rabo energije doma.

2. Delavnice za učitelje (8 ur): Varčno z energijo
Delavnica za osnovnošolske učitelje obravnava pojme, povezane z energijo, izpostavljeni so vplivi in posledice proizvodnje in rabe energije na planetarni sistem, problematika podnebnih sprememb ter pomen izobraževanja na področju trajnostnega razvoja ter predstavljeni možni prenosi v pouk v osnovnih šolah.

3. Delavnica za otroke (8–15 let; 3 ure): Obnovljiva proizvodnja in učinkovita raba energije
Udeleženci delavnice iščejo odgovor na vprašanje, ali lahko s solarnimi celicami napajamo avtomobil. Spoznavajo razlike med solarnimi paneli, med volti in amperi, med vzporednim in zaporednim povezovanjem panelov. Pridobivajo znanje o osnovah fizike in o lastnostih električne energije iz solarnih panelov. V drugem delu se skozi skupinsko delo spoprimejo z izzivi konstruiranja. Na koncu delavnice sledi tekmovanje med avtomobilčki.

4. Delavnica za otroke in mladino (10–18 let; 3 ure): Geobakterija
V sklopu delavnice udeleženci sestavljajo majhno futuristično elektrarno, ki jo poganjajo obnovljivi viri energije. Iz zemlje, elektrod in odpadne vode s pomočjo »električnih bakterij« rodu Geobacter proizvajajo električno energijo.

Več informacij: info@focus.si

in trajnostne energetske sisteme z investicijami v obnovljive vire energije, z dajanjem prednosti praksam, ki vključujejo učinkovito rabo energije, ter z razvojem, podpiranjem in uveljavljanjem čistih tehnologij in infrastrukture. To je del koncepta energetske tranzicije, ki se nanaša na strukturno raven. Ta vključuje infrastrukturo in (politične) odločitve, ki usmerjajo razvoj energetike v prihodnosti. Poleg državne ravni in strateške usmeritve države je potreben korak naprej tudi na drugih ravneh. Napredek lahko dosegamo in moramo dosegati tudi na lokalnem nivoju, z razvojem projektov in programov različnih velikosti. Tako si lahko podjetja z rabo tehnologij obnovljivih virov zagotovijo del energije za lastno uporabo. Potrebna je aktivacija posameznikov, lokalnih skupnosti ter raznih lokalnih iniciativ in organizacij. Potrebno se je zavedati, da lahko na lokalni ravni dodamo svoj pozitivni prispevek k globalnim premikom. Z raznimi projekti, ki so vezani na višanje energetske samozadostnosti – tako s takšnimi za zmanjševanje in učinkovitost rabe energije kot s takšnimi za izkoriščanje lokalnih obnovljivih virov energije – lahko zmanjšamo naš negativni vpliv na okolje. V tej smeri gredo projekti, ki so lahko v lasti posameznikov, zadružne projekte ali pa projekte, ki jih vodijo lokalne skupnosti. Poleg rabe energije za ogrevanje in električne energije je ključnega pomena tudi energija, ki jo porabimo za mobilnost. Na tem področju je smiselna raba javnega potniškega prometa, kolesarjenja in hoje, deljenja prevozov in avtomobilov. Vse te aktivnosti bodo prispevale k našemu zmanjševanju emisij toplogrednih plinov.

ZARADI STRUKTURNIH PROBLEMOV, KI SE KAŽEJO V VSEH PODSISTEMIH, OD OKOLJSKEGA DO EKONOMSKEGA IN DRUŽBENEGA, JE NA GLOBALNI RAVNI NUJNO POTREBEN PREMIK K OKOLJSKO SPREJEMLJIVEJŠEMU NAČINU PROIZVODNJE IN RABE ENERGIJE.

Cilj trajnostnega razvoja 8:

Dostojno delo in gospodarska rast

Pripravil: Zavod Global

Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse.

CTR 8 se osredotoča na dostojno delo in gospodarsko rast, ki naj bi predstavljala predpogoj za razvoj. Prvi podcilj je ohranjati gospodarsko rast na prebivalca v skladu z okoliščinami v posamezni državi, predvsem pa vsaj sedemodstotno letno rast BDP v najmanj razvitih državah. Gospodarsko rast naj bi dosegli z izboljšanjem produktivnosti gospodarstva z diverzifikacijo, tehnološko prenovo in inovacijami ter s poudarkom na delovno intenzivnih panogah z visoko dodano vrednostjo. CTR 8 si v skladu z desetletnim okvirom programa trajnostne proizvodnje in porabe prizadeva, da gospodarska rast ne bo povzročala degradacije okolja.

S STALIŠČA GLOBALNEGA UČENJA SE SPRAŠUJEMO, ČE JE LAHKO GOSPODARSKA RAST TRAJNOSTNA, VKLJUČUJOČA IN VZDRŽNA V KONTEKSTU NEOLIBERALIZMA. PO MNENJU KRITIKOV NEOLIBERALNA GOSPODARSKA RAST NE MORE IZKORENINITI REVŠČINE, SAJ NE NASLAVLJA GOSPODARSKIH NEPRAVIČNOSTI IN NEENAKOSTI, KI SO TEMELJNI VZROKI ZA REVŠČINO, POLEG TEGA NE NASLAVLJA DEJSTVA PLANETARNIH OMEJITEV.

Do leta 2030 naj bi dosegli polno in produktivno zaposlenost ter vsem moškim in ženskam ter mladim in invalidnim osebam zagotovili dostojno delo in enako plačilo za delo enake vrednosti ter varno in zanesljivo delovno okolje za vse delavce, vključno z delavci migranti. Takoj naj bi sprejeli učinkovite ukrepe za odpravo prisilnega dela, sodobnega suženjstva in trgovine z ljudmi ter prepovedali in izkoreninili najhujše oblike dela otrok. Za uspeh zgornjih ukrepov bo nujno potrebno okrepiti zmogljivosti domačih finančnih ustanov za spodbujanje in širjenje splošnega dostopa do bančnih, zavarovalnih in finančnih storitev ter povečati podporo zlasti najmanj razvitim državam in zmanjšati infrastrukturne ovire, ki omejujejo njihove zmožnosti za sodelovanje v mednarodni trgovini.

Pri dostojnem delu je poudarek na mladih, saj naj bi do leta 2020 izoblikovali in uveljavili svetovno strategijo za zaposlovanje mladih.

Globalno učenje spodbuja h kritičnemu mišljenju, ki nam omogoča, da sprejemamo ozaveščene odločitve o lastni vpetosti v globalne izzive ter da argumentirano presojamo odločitve drugih akterjev.

S stališča globalnega učenja se sprašujemo, če je lahko gospodarska rast trajnostna, vključujoča in vzdržna v kontekstu neoliberalizma. Po mnenju kritikov neoliberalna gospodarska rast ne more izkoreniniti revščine, saj ne naslavlja gospodarskih nepravičnosti in neenakosti, ki so temeljni vzroki za revščino, poleg tega ne naslavlja dejstva planetarnih omejitev.

Globalna gospodarska korupcija, ki se kaže v odnosih med podjetji in državami, še bolj koncentrira bogastvo na nekaj posameznikov, predvsem iz globalnega severa, ter države globalnega juga ropa prepotrebnih sredstev za razvoj in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest.

Tudi vprašanja prisilnega dela, sodobnega suženjstva in trgovine z ljudmi ter dela otrok so v nekaterih primerih povezana z dejavnostmi globalnih korporacij, katerih glavno vodilo je maksimiranje dobička in nikakor ne reševanje socialnih problemov.

Slovensko delovno okolje na delavnici

Kot primer delavnice pripravimo kratko »predstavitev slovenskega delovnega okolja«, pri kateri omenjamo zgolj negativne lastnosti, kot so velik obseg prekernega dela, neplačevanje prispevkov s strani delodajalcev, korupcija in klientelizem, neenakopravnost spolov pri plačilu, povečan obseg mobinga in visoka davčna stopnja. Predstavitev je predstavljena skupini udeležencev (od starosti srednješolcev dalje) z vidika druge osebe (tujca), ki je živel ali še živi v Sloveniji in jo sedaj predstavlja drugim.

Po predstavitvi sledi razprava.

Na koncu je udeležencem potrebno povedati, da je predstavitev neuravnoteženo kritična in da je služila samo kot povod za pogovor.

Glavni namen delavnice je udeležencem predstaviti občutek, kako je, če nekdo drug govori o tebi skozi zgolj negativen, stereotipen pogled.

Cilj trajnostnega razvoja 9:

Industrija, inovacije in infrastruktura

Pripravila: Tina Trdin, društvo Humanitas

Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije

DANES SI NE PREDSTAVLJAMO VEČ, DA PRI UČENJU, DELU IN V PROSTEM ČASU NE BI IMELI NA VOLJO PROMETNIH POVEZAV, TELEFONA, SPLETA IPD. VENDAR IMA DOSTOP DO NAM SAMOUMEVNE INFRASTRUKTURE MANJ KOT POLOVICA SVETOVNEGA PREBIVALSTVA.

Naložbe v transport, namakanje, energijo in informacijsko-komunikacijske tehnologije so ključnega pomena za doseganje trajnostnega razvoja in opolnomočenje skupnosti v številnih državah, saj že dolgo vemo, da so za rast produktivnosti in prihodkov ter izboljšanje zdravstvenih in izobraževalnih dosežkov potrebne naložbe v infrastrukturo.

Osnovna infrastruktura, kot so ceste, sanitarije, dostop do električne energije in vode ter dostop do informacijsko-komunikacijskih tehnologij, je v številnih državah v razvoju še vedno redkost. Okoli 2,6 milijarde ljudi nima stalnega dostopa do električne energije in osnovnih sanitarij, skoraj 800 milijonov ljudi nima stalnega dostopa do vode. Ker sta dostop do infrastrukture in njena kakovost pozitivno povezana z doseganjem socialnih, gospodarskih in političnih ciljev, so si voditelji držav v okviru 9. cilja trajnostnega razvoja zadali naslednje podcilje:

- vzpostaviti kakovostno, zanesljivo, vzdržno in vzdržljivo infrastrukturo, tudi regionalno in čezmejno, ki bo prispevala h gospodarskemu razvoju in blaginji ter bo za vse cenovno sprejemljiva in enakopravno dostopna;
- spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter do leta 2030 v skladu z okoliščinami v posamezni državi občutno povečati delež zaposlenih v industriji in delež slednje v bruto domačem proizvodu ter ga v najmanj razvitih državah podvojiti;
- povečati dostop do finančnih storitev in ugodnih posojil za mala industrijska in druga podjetja, zlasti za tista v državah v razvoju, ter jih dejavneje vključevati v vrednostne verige in na trge;

do leta 2030 posodobiti infrastrukturo in obstoječo industrijo prilagoditi tako, da bosta trajnostni, z učinkovitejšo rabo virov ter pospešenim uvajanjem čistih in okoljsko neoporečnih tehnologij in proizvodnih postopkov, pri čemer morajo vse države sprejeti ukrepe v skladu s svojimi zmožnostmi;

- okrepiti znanstvene raziskave, izboljšati tehnološke zmogljivosti industrijskih panog v vseh državah, zlasti državah v razvoju, ter do leta 2030 spodbuditi inovacije in občutno povečati število zaposlenih v raziskavah in razvoju ter javno in zasebno porabo v ta namen;
- omogočiti vzpostavitev vzdržne in vzdržljive infrastrukture v državah v razvoju z večjo finančno, tehnološko in tehnično podporo afriškim državam, najmanj razvitim državam, neobalnim državam v razvoju ter malim otoškim državam v razvoju;
- podpirati domači tehnološki razvoj, raziskave in inovacije v državah v razvoju, med drugim z zagotavljanjem ugodnega okolja za diverzifikacijo industrije in ustvarjanje dodane vrednosti proizvodov;
- občutno povečati dostopnost informacijske in komunikacijske tehnologije ter si prizadevati za splošen in

cenovno ugoden dostop do interneta v najmanj razvitih državah do leta 2020.

Danes si ne predstavljamo več, da pri učenju, delu in v prostem času ne bi imeli na voljo prometnih povezav, telefona, spleta ipd. Vendar ima dostop do nam samoumevne infrastrukture manj kot polovica svetovnega prebivalstva.

Vloga globalnega učenja pri razumevanju infrastrukture, trajnostne industrializacije in inovacij je, da predstavi pomen njihove dostopnosti za celotno svetovno prebivalstvo in se usmeri na mesto aktivnega posameznika pri izboljšavah ter na konkretnih primerih pokaže, kako se »dejavnosti 3I« – infrastruktura, industrializacija in inovacije – povezujejo med seboj (primer povezovanja »dejavnosti 3I« je delavnica o krožnem gospodarstvu).

Sprejeti cilj 9 kaže, da področje infrastrukture sodi med bodoče izzive mednarodne skupnosti. Na globalni ravni si moramo prizadevati za čim večjo spletno povezanost čim večjega števila prebivalstva, saj bomo na ta način lažje ustvarjali inovacije, širili in izboljševali infrastrukturo ter zagotovili, da bodo mala podjetja dobila bančna posojila in tehnološko podporo, s čimer se bo povečala verjetnost bolj trajnostne industrializacije.

K izboljšavam na področju infrastrukture, trajnostne industrializacije in inovacij lahko kot posamezniki prispevamo, če bomo o teh temah razmišljali, govorili in pisali, povezovali tehnologije z umetniškim izražanjem ter predvsem preizkušali in poskušali realizirati ideje.

Krožno gospodarstvo in moderno kmetijstvo

Predmet: geografija, biologija, kemija, sociologija, ekonomika

Čas trajanja: 45 – 70 minut

Starost učencev: 12 – 19 let

Na delavnici predstavimo izzive, ki jih prinaša konvencionalna proizvodnja monokulturnega kmetijstva, in posledice, ki jih ima tovrstna proizvodnja za prst in vodne vire. Raziskujemo, zakaj je pri oblikovanju rešitev pomembno razumeti in predvsem videti širšo sliko oziroma večdimenzionalen sistem (gospodarski, socialni in okoljski).

Kritično ocenimo izzive, pred katerimi so moderne oblike kmetovanja in celotne preskrbovalne verige s hrano - od gojenja do pridobivanja, predelovanja, trgovanja, prevoza, hranjenja, prodajanja in porabljanja hrane. Končni izziv delavnice je pogled v prihodnost skozi koncept varnosti preskrbe s hrano.

Cilj trajnostnega razvoja 10:

Zmanjšanje neenakosti

Pripravil: Društvo Amnesty International Slovenije

Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi

Na svetu je največ neenakosti v zadnjih 70 letih. Ob tem najprej pomislimo na razlike v prihodkih – 10 % najbogatejših zasluži skoraj 40 % svetovnih prihodkov, medtem ko najrevnejših 10 % zasluži zgolj med 2 in 7 %.

A neenakost je večdimenzionalna. Neenakost v priložnostih je povezana z izobrazbo, zdravjem, s prehrano, zaposljivostjo, bivališči, zdravstvenimi storitvami ter z dostopom do pravice in ekonomskih virov. Številne najbolj izključene in neopolnomočene skupine so diskriminirane tudi z zakoni, politikami in praksami. Neenakost velik del populacije ovira pri napredku na številnih področjih. Je v nasprotju s ključnimi načeli socialne pravičnosti in v nasprotju s prvim členom Splošne deklaracije človekovih pravic, da se vsi rodimo svobodni in enaki v dostojanstvu in pravicah.

NEENAKOST JE GLOBALNI PROBLEM, KI ZAHTEVA GLOBALNO REŠITEV, VKLJUČNO Z IZBOLJŠANJEM PRAVIL IN NADZORA FINANČNIH TRGOV IN INSTITUCIJ, S SPODBUJANJEM RAZVOJNEGA SODELOVANJA IN Z OSVEŠČANJEM O PROBLEMU NEENAKOSTI, KATEREGA DEL SMO VSI

Povečevanje neenakosti lahko poveča politične in družbene napetosti ter vodi v konflikte in nestabilnosti. Spodkopava gospodarski razvoj, tako da gospodinjstvom z nižjimi prihodki onemogoča dostop do zdravstva ter kopičenja človeškega in fizičnega kapitala. Vodi npr. v to, da revni otroci nimajo druge možnosti, kot da obiskujejo šole nižje kakovosti, njihove možnosti za pridobitev izobrazbe, tudi zaradi nuje po zgodnjem nastopu na trgu dela, pa so zato slabše. Posledično je razvoj družbe manjši, kot bi bil v bolj pravičnem okolju.

Neenakost je globalni problem, ki zahteva globalno rešitev, vključno z izboljšanjem pravil in nadzora finančnih trgov in institucij, s spodbujanjem razvojnega sodelovanja in z osveščanjem o problemu neenakosti, katerega del smo vsi. Za premostitev vse večjih razlik je ključno tudi zagotavljanje varnih migracij. Za številne je namreč migracija (mednarodna ali znotraj države) ključna za zmanjševanje neenakosti – tako si lahko povečajo prihodke ter izboljšajo dostop do zdravstva in izobraževanja. Njihovi prispevki lahko skozi prenos znanj, investicije in nakazila družini prispevajo k razvoju na skupnostni in nacionalni ravni. Po drugi strani lahko migracije še povečajo neenakosti, če revni migranti zaradi izključenosti in diskriminacije ne morejo koristiti pozitivnih potencialov migracij.

Večanje razlik kliče po ukrepih, ki bodo ljudi na dnu socialne lestvice opolnomočili in spodbujali splošno vključenost na vseh ravneh, ne glede na spol, raso ali etnično pripadnost. Za doseganje tega cilja je ključen napredek pri drugih ciljih, saj je neenakost (ne)posredno povezana z večino ciljev.

Voditelji držav in vlad so si v okviru cilja trajnostnega razvoja št. 10 do leta 2030 zadali naslednje cilje:

- postopno povečanje rasti dohodka najrevnejših 40 % prebivalstva;

- povečanje vloge in vključevanja ljudi v družbeno, gospodarsko in politično življenje, ne glede na starost, spol, invalidnost, narodnost, poreklo, vero, ekonomski ali drugi status;
- zagotovitev enakih možnosti in zmanjšanje dejanske neenakosti, tudi z odpravo diskriminatornih zakonov, politik in ravnanj ter s spodbujanjem ustrezne zakonodaje, politike in ukrepov;
- postopno povečanje enakopravnosti s sprejemanjem politik – zlasti proračunskih, plačnih in politik socialne varnosti;
- izboljšanje ureditve in nadzora svetovnih finančnih trgov in ustanov ter okrepitev izvajanja ustreznih predpisov;
- zagotovitev večje zastopanosti in vloge držav v razvoju pri odločanju v mednarodnih ekonomskih in finančnih ustanovah za njihovo večjo učinkovitost, zanesljivost, odgovornost in verodostojnost;
- zagotovitev urejene, varne, zakonite in odgovorne migracije ter mobilnosti ljudi, tudi z izvajanjem načrtovanih in dobro upravljanih migracijskih politik;
- uresničevanje načela posebne in drugačne obravnave za države v razvoju, zlasti za najmanj razvite države, v skladu s sporazumi Svetovne trgovinske organizacije;
- spodbujanje uradne razvojne pomoči in finančnih tokov, tudi neposrednih tujih naložb, v države, ki najbolj potrebujejo pomoč, zlasti v najmanj razvite države, afriške države, male otoške države ter neobalne države v razvoju v skladu z njihovimi nacionalnimi programi in načrti;
- zmanjšanje transakcijskih stroškov nakazil migrantov na manj kot 3 % in odprava transakcijskih poti, pri katerih stroški presegajo 5 %, do leta 2030.

Mednarodna skupnost je sicer že naredila pomembne korake, da bi se najrevnejši in najbolj ranljive države izkopali iz začaranega kroga revščine. Vendar pa neenakost ostaja – še posebej velike so razlike pri dostopu do zdravstva in izobraževanja. Poleg tega se je povečala neenakost znotraj držav. Vedno večje je zavedanje in strinjanje, da zgolj ekonomska rast ni dovolj za odpravo revščine. Razvoj mora biti vključujoč in mora upoštevati vse tri dimenzije trajnostnega razvoja – ekonomsko, socialno in okoljsko.

Kaj stoji za koncepti na področju neenakosti?

O tem ozaveščamo tudi z delavnicami globalnega učenja, kjer naslavljamo številne koncepte na področju neenakosti. Kaj je revščina? Kaj je razvoj? Je reven nekdo, ki nima denarja? Za nekoga revščina lahko pomeni nekaj povsem drugega. Ob besedi »razvoj« večinoma pomislimo na ekonomski razvoj, vendar je ta lahko tudi osebni, duhovni ipd. Pomembno je, da se zavedamo omejenih »evrocentričnih« okvirjev, znotraj katerih delujemo in naslavljamo problem neenakosti.

Za več informacij o delavnicah na navedene teme, kontaktirajte Amnesty International Slovenije: www.amnesty.si

Cilj trajnostnega razvoja 11:

Trajnostna mesta in skupnosti

Pripravil: Kulturno in izobraževalno društvo Pina

Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja

Cilj zagotavljanja odprtih, varnih, vzdržljivih ter trajnostnih mest in naselij v milenijskih razvojnih ciljih ni bil posebej izpostavljen; tam ga je bilo zaznati zgolj posredno, zato ga je toliko pomembneje predstaviti kot enega izmed 17 ciljev trajnostnega razvoja.[2] Statistike[3] namreč kažejo, da čedalje več svetovnega prebivalstva **živi** v mestih[4] oziroma v urbanih naseljih.

ZA DOSEGANJE OPRIJEMLJIVEJŠIH REZULTATOV, POVEZANIH S CILJEM 11, JE POMEMBNO IZVAJANJE AKTIVNOSTI GLOBALNEGA UČENJA. NA TA NAČIN LAHKO POSAMEZNIKE IN SKUPNOSTI OSVEŠČAMO IN USPOSABLJAMO ZA URESNIČEVANJE RAZLIČNIH PODCILJEV CILJA 11 TER SOUSTVARJANJE BOLJŠIH POGOJEV ZA ODPRTA, VARNA, VZDRŽLJIVA IN TRAJNOSTNA MESTA IN NASELJA,

Podcilji Cilja 11 obsegajo: (11.1) zagotoviti vsem prebivalcem dostop do ustreznega, varnega in cenovno sprejemljivega prebivališča in osnovnih storitev ter komunalno urediti siromašne mestne četrti; (11.2) omogočiti uporabo varnega, cenovno sprejemljivega, dostopnega in trajnostnega prevoza ter izboljšati prometno varnost, zlasti z boljšimi možnostmi javnega prevoza, s posebnim poudarkom na potrebah ljudi v težkih življenjskih okoliščinah, žensk, otrok, invalidov in starejših; (11.3) v vseh državah pospešiti odprto in trajnostno urbanizacijo ter možnost vključujočega, celostnega in trajnostnega načrtovanja in upravljanja naselij; (11.4) okrepiti prizadevanja za varstvo in ohranjanje svetovne kulturne in naravne dediščine; (11.5) občutno zmanjšati število umrlih in prizadetih ter neposredne gospodarske izgube na ravni svetovnega BDP zaradi naravnih in drugih nesreč, tudi v povezavi z vodo, pri čemer je treba zlasti poskrbeti za varnost revnih in ljudi, ki živijo v težkih razmerah; (11.6) zmanjšati škodljive okoljske vplive mest, s posebnim poudarkom na kakovosti zraka in ustreznem ravnanju s komunalnimi in drugimi odpadki; (11.7) zagotoviti splošen dostop do varnih, odprtih in dostopnih zelenih in javnih površin, zlasti za ženske in otroke, starejše ter invalide; (11.a) spodbujati pozitivne gospodarske, družbene in okolijske povezave med mestnimi, primestnimi in podeželskimi območji z ustreznim državnim in regionalnim razvojnim načrtovanjem; (11.b) občutno povečati število mest in naselij, ki sprejemajo in izvajajo celostne politike in načrte za

2 *Za več informacij glej tudi: The Sustainable Development Knowledge Platform – Goal 11; SDG Compass – SDG 11; The Global Goals for Sustainable Development – Global Goal 11.*

3 *http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html*

4 *http://www.who.int/gho/urban_health/situation_trends/urban_population_growth_text/en/*

vključevanje, učinkovito rabo virov, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter varnost pred nesrečami, hkrati pa se posvečati celostnemu obvladovanju tveganja naravnih nesreč na vseh ravneh; (11.c) pomagati najmanj razvitim državam pri gradnji trajnostnih in vzdržljivih stavb iz lokalnih materialov, tudi s finančno in tehnično podporo.

Za doseganje oprijemljivejših rezultatov, povezanih s Ciljem 11, je pomembno izvajanje aktivnosti **globalnega učenja**. Na ta način lahko posameznike in skupnosti osveščamo in usposabljamo za uresničevanje različnih podciljev Cilja 11 ter soustvarjanje boljših pogojev za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja, npr. z **urbanim vrtnarjenjem** ali **skupnostno rabo javnih prostorov**; osveščanjem oziroma spodbujanjem **uporabe lokalnih produktov** in **materialov**; uporabo tehnik **gledališča zatiranih** (*Theatre of the Oppressed*) na tematike trajnostnih mest ali naselij; ali pa z izvajanjem usposabljanja **opolnomočevanja** in **zagovorništva**, s ciljem vplivati na spremembe mestnih ali drugih politik.

Za več informacij o delavnicah: www.pina.si

Cilj trajnostnega razvoja 12:

Odgovorna poraba in proizvodnja

Pripravil: Društvo Humanitas

Zagotoviti trajnostne načine porabe in proizvodnje

12. cilj trajnostnega razvoja stremi k temu, da bi vse sestavne dele ter procese proizvodnje in porabe spremenili v trajnostne. Področja, kjer je potrebno začeti delovati bolj trajnostno, zajemajo gospodarjenje z naravnimi viri, zmanjšanje količine zavržene hrane, ustrezno ravnanje s kemikalijami in odpadnimi snovmi, občutno zmanjšanje količine odpadkov, spodbujanje podjetij k trajnostnim pristopom, spodbujanje trajnostnega javnega naročanja, seznanjanje in ozaveščanje ljudi po vsem svetu o trajnostnem razvoju, podporo držav »v razvoju« pri krepitvi znanstvenih in tehnoloških zmogljivosti za prehod na trajnostno delovanje, razvoj trajnostnega turizma ter omejitev subvencij za fosilna goriva.

RAZVOJ LAHKO OCENJUJEMO TUDI PO VEČANJU BLAGOSTANJA IN SREČE LJUDI ALI PO ČLOVEKOVEM POSEGANJU IN VPLIVU NA NARAVNO OKOLJE. ŠE VEČ – NI NUJNO, DA SE NEKAJ POVEČUJE, ZATO DA LAHKO REČEMO, DA SE DRUŽBA ALI DRŽAVA RAZVIJA, SAJ LAHKO RAZVOJ RAZUMEMO TUDI KOT CIKLIČEN IN NE IZKLJUČNO LINEAREN PROCES, KOT GA POJMUJE KAPITALISTIČNA MISELNOST.

Znotraj 12. cilja še vedno prevladuje **problematična delitev na razvite države in države v razvoju.** S perspektive globalnega učenja gre že tukaj za značilni zahodni oz. kapitalistični pogled na svet in opredelitev razvitosti oz. tega, kaj razvoj sploh je. Točneje se tukaj govori o gospodarski in ekonomski razvitosti oz. modernosti, kar pa z vidika globalnega učenja nikakor ni univerzalno in edino merilo za razvoj. Razvoj lahko ocenjujemo tudi po večanju blagostanja in sreče ljudi ali po človekovem poseganju in vplivu na naravno okolje. Še več – ni nujno, da se nekaj povečuje, zato da lahko rečemo, da se družba ali država razvija, saj lahko razvoj razumemo tudi kot cikličen in ne izključno linearen proces, kot ga pojmuje kapitalistična miselnost. Poleg omenjenega pa cilj 12 v opisu procesa prehoda na trajnostni način delovanja definira »razvite države« kot vodilne v odnosu do »držav v razvoju«, kar spet izhaja iz prepričanja, da se nekatere države ne znajo razvijati same in da potrebujejo vodstvo in pomoč od drugod. Globalno učenje pri tem opozarja, da se lahko vsaka družba razvija drugače, po svojih merilih in v svojem ritmu, pri čemer ne potrebuje nujno vodstva in pomoči drugih držav, razen v kolikor sama oceni drugače. Z vidika globalnega učenja bi morali zato najprej razjasniti različne definicije razvoja, podvomiti v prevladujoče načine merjenja razvoja ter na celotno sliko globalnega trajnostnega razvoja pogledati tudi skozi oči drugih.

Kljub temu je treba izpostaviti, da je 12. cilj trajnostnega razvoja v osnovi skladen s principi globalnega učenja, saj si v svojem bistvu prizadeva za zmanjšanje škodljivega vpliva na ljudi in okolje. Proizvodnja in poraba dobrin imata ogromen vpliv na našo družbo in naš planet, vendar se tega ne

zavedamo dovolj. Vse prevečkrat se zaradi naših navad, udobja in varnosti nismo pripravljeni odpovedati stvarem, ki jih za preživetje sploh ne potrebujemo, pa čeprav z njihovo proizvodnjo onesnažujemo okolje ter ogrožamo zdrav in dostojen način življenja številnih ljudi in drugih živih bitij.

Globalno učenje, ki poudarja vpliv in vlogo posameznika pri oblikovanju sveta, izpostavlja prav to povezanost in soodvisnost. Tako na primer preko globalnega učenja odkrivamo, od kod prihajajo naravni viri in kako z njimi trajnostno ter pravično gospodariti, kar vključuje 2. točka tega cilja. Trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri je zelo pomembno tudi na področju trgovine, še posebej mednarodne, saj potrošniki večinoma ne poznamo razmer, v katerih so bile pridobljene sestavine za posamezne izdelke, niti razmer, v katerih so bili ti izdelki proizvedeni. S pristopom globalnega učenja tako raziskujemo tudi socialni vidik proizvodnje in porabe, ki v cilju 12 ni zajet.

Odkrivamo zgodbe o stvareh

Ena izmed delavnic globalnega učenja, ki je namenjena ozaveščanju o ozadju proizvodnje in porabe dobrin ter ravnanju z odpadki, se imenuje Zgodba o stvareh. Delavnica razkriva, kakšna je realna slika na področju proizvodnje in porabe izdelkov, naslavlja nujnost zmanjšanja potrošništva, nas uči o povezanosti sveta ter spodbuja k razmisleku o stvareh, ki jih dejansko potrebujemo.

Še več delavnic, ki so tako ali drugače povezane s potrošništvom je na voljo na povezavi: www.humanitas.si/data/useruploads/files/1368621342.pdf In na društvu Humanitas: www.humanitas.si

Cilj trajnostnega razvoja 13:

Podnebni ukrepi

Pripravil: Focus, društvo za sonaraven razvoj

Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam

Ker reševanja podnebnih sprememb in zasledovanja razvojnih ciljev ne moremo izvajati ločeno, so podnebne spremembe dobile svoj, 13. cilj, med Globalnimi cilji za trajnostni razvoj (CTR). To je pomemben mejnik, saj podnebne spremembe pred tem niso bile vključene v Milenijske razvojne cilje, ki so bili predhodniki CTR. K zavedanjeuo pomenu podnebnih sprememb v okviru sistema Združenih narodov je veliko prispeval Medvladni forum o podnebnih spremembah, ki je skozi svoje delo prišel do pomembnih spoznanj in jih tudi uspel prenesti na agendo Združenih narodov.

Za dosego tega cilja so določeni ukrepi, ki jih morajo države izvajati in določiti specifične odgovornosti in cilje, ki iz njih izhajajo. Ti zajemajo okrepitev sposobnosti prilagajanja na nevarnosti povezane s podnebjem in naravnimi nesrečami ter vključevanje ukrepov na področju podnebnih sprememb v nacionalne politike, strategije in načrtovanja. Nadalje morajo države izboljšati izobraževanje in osveščanje o blaženju podnebnih sprememb, o prilagajanju nanje, zmanjšanju njihovega vpliva in zgodnjem opozarjanju nanje. Za te namene morajo države zagotoviti tudi človeške in institucionalne vire. Prav tako morajo implementirati zaveze iz Pariškega dogovora vključno z zagotovitvijo potrebnih financ (predvidoma 100 milijard letno do leta 2020) za potrebe držav v razvoju. Nazadnje morajo države tudi spodbujati načrtovanje in upravljanje v zvezi s podnebnimi spremembami v najmanj razvitih državah pri čemer mora biti posebna pozornost namenjena ženskam, mladim ter lokalnim in marginaliziranim skupnostim.

Cilji, ki so trenutno zastavljeni pod, upamo da srečno, številko 13 so:

- Okrepljena pripravljenost na nevarnosti in naravne nesreče, ki so posledica podnebnih sprememb, ter sposobnost prilagajanja nanje
- Ukrepi za boj proti podnebnim spremembam bodo vključeni v politike, strategije in načrte na ravni držav.
- Izboljšano izobraževanje, ozaveščanje ter človeške in institucionalne zmogljivosti za blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje, omejevanje posledic in zgodnje opozarjanje
- za potrebe držav v razvoju na področju izvajanja konkretnih blažilnih ukrepov in zagotavljanja preglednosti pri izvajanju ter za celovito delovanje zelenega podnebnega sklada z njegovo čimprejšnjo kapitalizacijo bo do leta 2020 iz vseh virov skupaj zbranih 100 milijard ameriških dolarjev letno, kar je zaveza razvitih držav pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja.

OKOLJE PREDSTAVLJA POMEMBEN DEL VSEBIN, KI JIH PODAJAMO PREKO METOD IN PRINCIPOV GLOBALNEGA UČENJA. JE TUDI ELEMENT, KI POVEZUJE ČLOVEŠTVO IN OB KATEREM SE KREŠEJO MNENJA O LASTNIŠTVU IN UPRAVLJANJU. KOT TAKO NIMA PRAVIC, IMA LE ZAGOVORNIKE.

- Spodbujati mehanizme za povečanje zmogljivosti za učinkovito načrtovanje in upravljanje v povezavi s podnebnimi spremembami v najmanj razvitih državah in malih otoških državah v razvoju, tudi s poudarkom na ženskah, mladih ter lokalnih in zapostavljenih skupnostih

Okolje predstavlja pomemben del vsebin, ki jih podajamo preko metod in principov globalnega učenja. Je tudi element, ki povezuje človeštvo in ob katerem se krešejo mnenja o lastništvu in upravljanju. Kot tako nima pravic, ima le zagovornike. S podnebnimi spremembami smo presegli meje, ki jih postavlja človeštvo. Razvoj v zadnjih dveh stoletjih je v industrializiranih državah potekal na račun škode na okolju in podnebnih sprememb, ki se najpogosteje in najmočneje kažejo v obliki naravnih katastrof prav med najšibkejšimi – tako na ravni skupnosti kot na ravni držav.

Zato je pomembno, da je kot cilj navedeno tudi izobraževanje in ozaveščanje, kar je del globalnega učenja. Podnebne spremembe in okoljsko problematiko vključujemo v naše delo pod skupnim imenovalcem globalnega učenja že več let. S tem ko je tak cilj zapisan med CTR pa upamo, da bo celotno področje globalnega učenja ter znotraj tega ozaveščanje in izobraževanje o podnebnih spremembah, dobilo dodatni zagon in institucionalno podporo.

Življenjski cikel in podnebne spremembe

Delavnica je namenjena učiteljem srednjih šol in zadnje triade osnovnih šol ter učencem omenjenih razredov. Traja 2 šolski uri.

Na delavnici se preveri poznavanje podnebnih sprememb in človekovega vpliva na okolje, ter se preko življenjskega cikla vsakdanjih predmetov preverja, v katerih "življenjskih fazah" imajo le-ti vpliv na podnebne spremembe.

Delo poteka preko možganske nevihte, dela v skupinah, predstavitev in razprav.

Cilj trajnostnega razvoja 14:

Življenje v vodi

Pripravil: UNAS, društvo za Združeno narode za Slovenijo

Ohranjati in vzdržno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj

Oceani pokrivajo tri četrtine površine Zemlje. Od morske in obalne biotske raznovrstnosti je odvisno preživetje več kot treh milijard ljudi. Oceani vsebujejo skoraj 200.000 odkritih vrst, a verjetno ostaja še več milijonov neodkritih. Oceani absorbirajo približno 30 odstotkov antropogeno proizvedenega ogljikovega dioksida in nas varujejo pred določenimi vplivi globalnega segrevanja. So največji svetovni vir beljakovin, ribolov kot gospodarska dejavnost pa zaposluje več kot 200 milijonov ljudi. Na več kot 40 odstotkov svetovnih oceanov močno vplivajo človeške aktivnosti, vključno z onesnaževanjem, izčrpavajočim ribolovom in izgubo obalnih habitatov. To je le del zgodbe o oceanih skozi številke. Oceani so naš globalni vir, zato je njihovo skrbno upravljanje bistveno za trajnostno prihodnost. V ta namen so si voditelji držav v okviru cilja trajnostnega razvoja številka 14 zadali:

- do leta 2025 preprečiti in občutno zmanjšati vsakovrstno onesnaževanje morja, zlasti kot posledico dejavnosti na kopnem, vključno z morskimi odpadki in onesnaževanjem s hranili;
- do leta 2020 trajnostno upravljati morske in kopenske ekosisteme ter jih varovati, tudi s krepitvijo njihove odpornosti, da se preprečijo večje škodljive posledice, ter sprejeti ukrepe za njihovo obnovo ter za zdrave in produktivne oceane;
- omejiti in odpraviti posledice zakisljevanja oceanov, tudi z okrepljenim znanstvenim sodelovanjem na vseh ravneh;
- do leta 2020 vzpostaviti učinkovito regulacijo izlova ter odpraviti prelov, nezakonit, neprijavljen in zakonsko neurejen ribolov ter načine ribolova, ki škodujejo morskemu okolju, ter uvesti znanstveno utemeljene načrte upravljanja za čimprejšnjo obnovitev ribjih staležev vsaj na ravni, ki bodo omogočale maksimalen vzdržen izlov glede na njihove biološke značilnosti;
- do leta 2020 ohraniti vsaj deset odstotkov obalnih in morskih območij na podlagi najnovejših znanstvenih spoznanj ter v skladu z notranjim in mednarodnim pravom;

Podvodna delavnica na kopnem

Naslov delavnice:
Zaščitimo življenje pod vodo

Predmet: geografija, biologija, etika

Čas trajanja: 60 minut

Starost učencev: 11 – 15 let

Na delavnici se s pomočjo slikovnega materiala seznanimo o grožnjah v oceanih, kot so zakisljevanje, odpadki, prelov in mrtva območja. Zatem ugotavljamo, kaj so naloge držav in posameznikov pri zaščiti oceanov. Razvijamo ideje, kako uporabljati ocean trajnostno, in iščemo rešitve povsem konkretnih primerov.

- do leta 2020 prepovedati subvencije za ribištvo, ki prispevajo k presežnim zmogljivostim in prelovu, odpraviti subvencije, ki prispevajo k nezakonitemu, neprijavljenemu in zakonsko neurejenemu ribolovu, ter se vzdržati uvajanja novih subvencij, ob zavedanju, da bi morala biti ustrezna in učinkovita posebna in različna obravnava za države v razvoju in najmanj razvite države sestavni del pogajanj Svetovne trgovinske organizacije o ribiških subvencijah;
- do leta 2030 povečati gospodarske koristi od trajnostne rabe morskih virov za male otoške države v razvoju in najmanj razvite države, tudi s trajnostnim upravljanjem ribištva, ribogojstva in turizma;
- pridobivati nova znanstvena spoznanja, razvijati raziskovalne zmogljivosti ter skladno z merili in smernicami za prenos morske tehnologije Medvladne oceanografske komisije prenašati morske tehnologije za izboljšanje zdravja oceanov in večji prispevek morske biotske raznovrstnosti k razvoju držav v razvoju, zlasti malih otoških držav v razvoju in najmanj razvitih držav;
- malim priobalnim ribičem zagotoviti dostop do morskih virov in trgov;
- izboljšati ohranjanje in trajnostno rabo oceanov in njihovih virov z uveljavljanjem mednarodnega prava, kakor je zapisano v konvenciji Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, ki je pravni okvir za ohranjanje in trajnostno rabo oceanov in njihovih virov, kakor opozarja 158. točka dokumenta Prihodnost, kakršno si želimo.

Naloga globalnega učenja je omogočiti spoznati pomen ohranitve oceanov in trajnostne uporabe morskih virov. Pridobljeno znanje, veščine in vrednote o oceanih in življenju v vodah potrebujemo, če želimo delovati kot aktivni državljani pri soočanju z globalnimi izzivi.

Cilj številka 14 je dokaz, da življenje v oceanih sodi med bodoče globalne izzive tako mednarodne skupnosti kot vsakega posameznika. Danes vemo, da je življenje v oceanih ogroženo: ne le, da je vse več živalskih in rastlinskih vrst pahnjenih na rob preživetja; številne vrste, ki jih še nismo spoznali, so gotovo že izginile. S tem ne izgubljamo le genetske pestrosti, ampak tudi rušimo ekosistemske kroge, ki vplivajo na življenje in preživetje vseh prebivalcev planeta.

Za zaščito oceanov moramo **na globalni ravni**: zmanjšati in preprečiti onesnaževanje; zavarovati ekosisteme; preprečiti prelov in ilegalno ribištvo; pomagati skupnostim, katerih glavni prihodek je ribolov, da razvijejo trajnostne prakse ribolova; spodbuditi znanstveno sodelovanje, da se nadgradi znanje, izboljšajo tehnologije in zmanjša zakisljevanje oceanov; ter upoštevati obstoječo in razvijati novo mednarodno zakonodajo.

Za zaščito oceanov moramo **posamezniki** (učenci, mladi in aktivni državljani), ki ne sedimo v vladah, najprej preseči občutek nemoči in prepoznati, da vsi sedimo v istem čolnu. Potem lahko mislimo, govorimo, sanjamo, pišemo o Zemlji, se umetniško izražamo o tej tematiki in predvsem delujemo na Zemlji.

ZA ZAŠČITO OCEANOV MORAMO POSAMEZNIKI (UČENCI, MLADI IN AKTIVNI DRŽAVLJANI), KI NE SEDIMO V VLADAH, NAJPREJ PRESEČI OBČUTEK NEMOČI IN PREPOZNATI, DA VSI SEDIMO V ISTEM ČOLNU.

Cilj trajnostnega razvoja 15:

Življenje na kopnem

Pripravil: Focus, društvo za sonaraven razvoj

Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

Osnova cilja je trajnostno **upravljanje z gozdovi**, omejevanje dezertifikacije in degradacije zemlje, izboljšave zemljišč ter zamejitev izgube biotske raznovrstnosti.

CTR 15 poleg tradicionalno naravovarstvenih tem – varovanje in ohranjanje ekosistemov (mokrišča, gozdovi, vode), zaščita biotske raznovrstnosti (zaščita živalskih in rastlinskih vrst) in zaščite gozdnih ekosistemov – zajema tudi ukrepe na področju upravljanja. Posredno nakazuje tudi na potrebo po **prevpraševanju načina razvoja,** kot ga v t. i. zahodnih državah razume veliko institucij – torej prevpraševanje gospodarske rasti, ki negativno vpliva na okoljske sisteme. Slednji namreč predstavljajo podstat delovanja človeka na Zemlji – človek je le del ekosistema, s katerim bi moral živeti v ravnovesju in vplivati nanj na način, ki ohranja raznolikost in je ne izpodkopava.

Poleg samega upravljanja in načrtovanja ter blaženja negativnih vplivov človekovega delovanja na okolje sega CTR 15 tudi na področje prilagajanja in spreminjanja vplivov. Tako govori o pogozdovanju kot pozitivnem ukrepu proti degradaciji tal in o razvoju lokalnih okolij ter prepoznava gozd kot ekosistem, ki med drugim blaži tudi podnebne spremembe.

Cilj vključuje tudi področje okoljskih vrednot in govori o pomembnosti vključevanja okoljskega vidika že v postopke načrtovanja in oblikovanja strategij na državni in lokalni ravni. Poudarja tudi pomen sodelovanja, predvsem med državami in institucijami, poleg tega pa opozarja na nujne sistemske in celostne ureditve na državni ravni ter vključujoče ukrepe na lokalni ravni. Dobro upravljanje z zavarovanimi območji je ključnega pomena za podporo zdravim ekosistemom, kar posledično vodi v boljše zdravje ljudi. Zato je ključnega pomena participativno odločanje in vključevanje lokalnega prebivalstva v upravljanje z naravnimi in človeškimi viri.

V cilju so povezani okoljski in družbeni problemi, predvsem preko naporov za zmanjševanje revščine. Opozarja namreč, da so lahko napore za zmanjšanje revščine izničijo pojavi, kot je

V CILJU SO POVEZANI OKOLJSKI IN DRUŽBENI PROBLEMI, PREDVSEM PREKO NAPOROV ZA ZMANJŠEVANJE REVŠČINE. OPOZARJA NAMREČ, DA SO LAHKO NAPORE ZA ZMANJŠANJE REVŠČINE IZNIČIJO POJAVI, KOT JE KRČENJE GOZDOV ALI DEZERTIFIKACIJA (MED DRUGIM POSLEDICA PODNEBNIH SPREMEMB IN NEGATIVNEGA VPLIVA ČLOVEKA NA EKOSISTEME), KI ŽE SEDAJ VPLIVAJO NA MILIJONE LJUDI.

krčenje gozdov ali dezertifikacija (med drugim posledica podnebnih sprememb in negativnega vpliva človeka na ekosisteme), ki že sedaj vplivajo na milijone ljudi. Zato morajo biti okoljske vrednote vključene tudi v načrtovanje ukrepov obvladovanja revščine na vseh ravneh.

V cilju je omenjena tudi nelegalna trgovina kot grožnja ogroženim živalskim in rastlinskim vrstam. Ob tem je jasno, da je potrebno ukrepati tako na ravni »ponudnikov« kot tudi potrošnikov, ter ozaveščenosti prebivalstva sveta. Globalno učenje med drugim uspešno ozavešča prebivalstvo o povezavah, ki na prvi pogled niso očitne, zato je omemba trgovine, ponudbe in potrošnje v povezavi z okoljskimi sistemi pomemben korak naprej pri oblikovanju ciljev za prihodnost.

Za dosego cilja so potrebni ukrepi na več ravneh. Poleg sistemskih ukrepov lahko k temu prispevamo tudi kot posamezniki, predvsem z manjšo (zlo)rabo naravnih virov. Nekatera dejanja v podporo cilju med drugim vključujejo manj potrošnje, ponovno uporabo in reciklažo odpadkov, trajnostno pridelano hrano lokalnega izvora ter omejevanje porabe energije. Poleg tega je potrebno spoštovati naravne habitate ter se usmerjati v trajnostni in etični turizem.

Očitno je torej, da je tudi CTR 15 sestavljen iz prepleta dejavnikov, ki jih koncept globalnega učenja povezuje v celoto, ter da vrednote in prakse preko vzgoje in izobraževanja ter spodbujanja celostnega razmišljanja in kritične presoje umešča že v zgodnja obdobja človekovega življenja.

Ker so vrednote in ukrepi, ki se raztezajo od globalne do individualne ravni, zapisani tudi v tem cilju, upamo, da bodo tudi upravljalci sprevideli nujnost spremembe sistema, da bodo pomembni tudi okoljski, in ne zgolj ekonomski kriteriji. Sistem, v katerem je okolje dojemano kot brezplačno na uporabo vsem, ne more biti vzdržen. Za začetek bi bil ustrezen ukrep večja institucionalna in finančna podpora globalnemu učenju, ki povezuje vsebine vseh ciljev trajnostnega razvoja.

Kaj bo pa danes za malico?

Delavnica preko pregleda trgovine s tropskim sadjem, analize dobavnih verig in pregleda razporeda moči v njej prikaže soodvisnost sveta.

Banana kot svetovno najpogosteje preprodajan sadež in kot drugi najpopularnejši v Evropi, simbolno predstavlja globalne odnose.

Na delavnici pregledamo poznavanje tropskega sadja, načine pridelave, preko ogleda izobraževalnih filmov pa se pomenimo o zgodovini rabe banan ter stanju na plantažah glede okolja in človekovih pravic.

Na koncu skupaj izvedemo igro ter se za zaključek pogovorimo o naučenem ter korakih v prihodnosti.

Cilj trajnostnega razvoja 16:

Mir, pravičnost in močne institucije

Pripravil: Mirovni inštitut

Spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, zagotoviti univerzalen dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in vključujoče institucije na vseh ravneh

Mir, pravičnost in močne institucije so ključnega pomena za spodbujanje trajnostnega razvoja tako na globalni ravni kot tudi na ravni držav. A glede na trenutno politično, ekonomsko in socialno situacijo v svetu je jasno, da problemi, kot so korupcija, konflikti, vojne, izkoriščanje, boj za naravne vire, poceni delo, izogibanje davkom ipd. niso nič manj prisotni oz. so iz leta v leto vse pogostejši in večji. Zdi se, da prave politične volje za prizadevanja za mir in pravičnost ni, saj so v ozadju (oz. ospredju) različni ekonomski interesi močnejših (držav, korporacij ali v končni fazi tudi posameznikov).

NEKATERI CILJI JASNO KAŽEJO, DA SE (NEKOČ KOLONIALNI) ODNOSI ODVISNOSTI NADALJUJEJO, DA DRŽAVE NISO ENAKO VPETE V SVETOVNO UPRAVLJANJE TER DA VSI LJUDJE NIMAMO ENAKOPRAVNEGA DOSTOPA DO PRAVNEGA VARSTVA, KAR SE JE ZELO NAZORNO POKAZALO V LUČI DOGODKOV V ZADNJEM LETU, KO SO DISKURZI O BEGUNCIH IN MIGRANTIH NEVARNO UPRAVIČEVALI DELITVE NA »NAS« IN »NJIH«

CTR 16 je zelo kompleksen, sestavlja ga cel niz podciljev, s pomočjo katerih naj bi do leta 2030 dosegli izboljšanje stanja, a je potrebno izpostaviti, da cilj ni ravno ambiciozno zastavljen. Nekateri od podciljev so le »zmanjšati pogostost vseh oblik nasilja«, »omejiti nezakonite finančne tokove in trgovino z orožjem« ter »omejiti korupcijo in podkupovanje« – in ne popolnoma odpraviti. Hkrati smo priča porastu nasilja, konfliktov, vojn in s tem povezanim primerom smrti in migracij, trgovina z orožjem cveti, davčne oaze pa so vse bolj priljubljene in prisotne tudi v Evropski uniji. Nekateri cilji jasno kažejo, da se (nekoč kolonialni) odnosi odvisnosti nadaljujejo, da države niso enako vpete v svetovno upravljanje ter da vsi ljudje nimamo enakopravnega dostopa do pravnega varstva, kar se je zelo nazorno pokazalo v luči dogodkov v zadnjem letu, ko so diskurzi o beguncih in migrantih nevarno upravičevali delitve na »nas« in »njih« in ko marsikdo sploh ni imel oz. nima dostopa do azilnega postopka. Nekoliko bolj ambiciozna podcilja sta morda »izkoreniniti zlorabo in izkoriščanje otrok, trgovino z njimi, vse vrste nasilja nad otroki in njihovo mučenje« (vendar je tudi na tem področju stanje glede na poročanje Amnesty International vse slabše – veliko otrok je na primer izginilo na t. i. balkanski begunski poti v Evropi) in »do leta 2030 vsem urediti osebni pravni status, tudi z vpisom rojstev v matični register« (a po drugi tudi EU s svojimi restriktivnimi migracijskimi in azilnimi politikami »proizvaja« ljudi brez statusa in dokumentov – v Evropi naj bi jih bilo že več kot 5 milijonov). Zelo relevanten je cilj, ki poziva k spodbujanju in izvajanju nediskriminatornih zakonov in politik

za trajnostni razvoj, a ključna je implementacija in udejanjanje teh zakonov in politik v praksi.

Mir in razreševanje konfliktov sta dva od glavnih stebrov globalnega učenja. Ravno globalno učenje je orodje oziroma način izobraževanja ter ozaveščanja širše javnosti o soodvisnosti globalnega sveta in naši lastni vpetosti vanj. Neenakosti v družbi so vse večje tako znotraj držav kot med državami, diskriminacija je vseprisotna in pogosto se zdi, da družba postaja imuna nanjo.

Delavnica za antidiskriminacijsko osveščanje

Interaktivno delavnico je razvil Mirovni inštitut s partnerji. Mogoče jo je prilagoditi različnim skupinam. Udeležence uči prepoznati in upoštevati lastne in družbene predsodke v vsakdanjem življenju, razumeti in prepoznati škodljive stereotipe do pripadnikov različnih skupin ter oblikovanje razumevanja različnosti, prepoznati in definirati diskriminacijo, spoznati oblike institucionalne in sistemske diskriminacije, ključne pojme in definicije ter mehanizme za odpravljanje diskriminacije in jih seznani z obstoječo domačo in mednarodno sodno prakso na tem področju ter prakso in vlogo organov za enakost.

V delavnici je obravnavano: dojemanje samega sebe in svoje lastne identitete; pozitivni in negativni stereotipi ter predsodki, s katerimi se vsakodnevno soočata posameznik in družba; dejavniki, osnovni koncepti, mehanizmi ter oblike diskriminacije in diskriminatornega vedenja; temeljni pojmi in ključne definicije; slovenska in evropska ureditev na področju diskriminacije; reševanje konkretnih primerov diskriminacije; vloga kazenskega prava.

Cilj trajnostnega razvoja 17:

Partnerstva za doseganje ciljev

Pripravil: Društvo Humanitas

Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj

Cilj 17 izpostavlja pomembnost partnerstev iz različnih sektorjev na globalni ravni z namenom spodbujanja trajnostnega razvoja. Konkretneje cilj govori o izboljšanju državnih zmogljivosti pri pobiranju davkov in drugih prihodkov, o mednarodni podpori državam v razvoju, vključno z zavezo o uradni razvojni pomoči, o pridobivanju dodatnih finančnih sredstev iz različnih virov za države v razvoju, o vzdržnosti in zmanjševanju dolga revnih držav ter o spodbujanju naložb za najmanj razvite države.

Sedaj pa ovrednotimo in reflektirajmo cilj s pristopom globalnega učenja, ki v osnovi pomeni tudi zmožnost gledanja na stvari z različnih perspektiv.

Cilj 17 bi lahko pomenil premik k vzpostavljanju enakovrednih partnerstev, ki omogočajo učenje drug od drugega, v resnici pa diskurz ponovno temelji na ločevanju razvitih od nerazvitih v tipični ekonomski paradigmi. Povečini je govora o denarju, in tudi razvoj je razumljen skozi teorijo ekonomskega razvoja ali modernizacije, kjer je razvoj dosežen, ko ima država visoko industrijsko proizvodnjo in izvaža dobrine na svetovni trg, se odmakne od kmetijskih v industrijske vode ter prevzame novo tehnologijo. Tak razvoj se meri zgolj s kazalci gospodarske rasti.

Cilj sam po sebi ne zasleduje nekih novih ciljev in se ne premakne h kakšnemu drugemu dojemanju

Prebujanje preko delavnic

Čas je, da se globalna skupnost prebudi. Eden od načinov prebujanja je zagotovo pristop globalnega učenja. S pomočjo delavnic globalnega učenja namreč pri udeležencih spodbujamo razumevanje in občutenje povezanosti sveta in skupnih globalnih izzivov ter motivacijo za ukrepe v pravo smer. Različne načine gledanja na različne koncepte predstavljajo delavnice globalnega učenja o razvoju, enakosti, revščini in izobraževanju, ki so dostopne tukaj: http://www.humanitas.si/data/useruploads/files/1343151161.pdf.

Gradivo je prevedlo društvo Humanitas, ki redno izvaja krajša in daljša usposabljanja z naslovom Skozi oči drugega.

koncepta razvoja, ki bi pomenil odmik od modernizma. Sledi torej načelu business as usual, čeprav to noče biti. Če prebiramo spletno stran Združenih narodov, je spremljajoče besedilo cilja 17 že bolj trajnostno naravnano. Cilj naj bi si prizadeval za vzpostavitev partnerstev iz različnih sektorjev, ki so zgrajena na vrednotah, skupnih ciljih in viziji ter v središče postavljajo ljudi in planet.

CILJ 17 BI LAHKO POMENIL PREMIK K VZPOSTAVLJANJU ENAKOVREDNIH PARTNERSTEV, KI OMOGOČAJO UČENJE DRUG OD DRUGEGA, V RESNICI PA DISKURZ PONOVNO TEMELJI NA LOČEVANJU RAZVITIH OD NERAZVITIH V TIPIČNI EKONOMSKI PARADIGMI.

Zelo skrb vzbujajoče je nespoštovanje cilja in s tem vseh ciljev trajnostnega razvoja, ko pogledamo, kakšni sporazumi se dejansko sklepajo na globalni ravni. Za primer vzemimo sporazuma TTIP (čezatlantski trgovinski sporazum), CETA (t**rgovinski sporazum med Evropsko unijo in Kanado)** in TPP (trans-pacifiški sporazum), ki v osnovi predstavljajo večanje moči korporacij in odmik od ljudi. Argumentov je veliko, TPP ima npr. med drugim zelo negativen vpliv na ekonomsko revne države, saj te nimajo besede pri pogajanjih, kar vsekakor ni v skladu s cilji trajnostnega razvoja, ki pozivajo k delu v duhu globalne solidarnosti, še posebej z najrevnejšimi in ljudmi v ranljivih situacijah.

V primeru teh sporazumov teorija razvoja pravzaprav sloni na teoriji odvisnosti: v globaliziranem svetu so vse države medsebojno povezane. Nekatere države so zmagovalke, medtem ko so druge poraženke. Države postanejo bogate z izkoriščanjem in onemogočanjem razvoja najrevnejših narodov preko nepravične trgovine. Dodati moramo še, da imajo veliko vlogo pri izkoriščanju v prvi vrsti mednarodne korporacije, kar ni na nikakršen način povezano z idejo o trajnostnem razvoju! V kolikor želimo zagotoviti dosledno zasledovanje agende 2030 v skladu z neko skupno vizijo o trajnostnem razvoju, bo globalna skupnost morala vzpostaviti stroge mehanizme za nadzor izpolnjevanja ciljev.

Viri:

1. Amin, Samir, eurocentrism, 2009b, New York: Monthly review press.
2. Andreotti, Vanessa in Lynn Mario t.m. De Souza, Učiti se brati svet skozi oči druge-ga, 2012, http://www.humanitas.si/data/useruploads/files/1343151161.pdf.
3. Asia sentinel, TPP needs to mesh with SDGs, http://www.asiasentinel.com/econ-business/tpp-sustainable-development-goals (23.10.2015).
4. Beijing declaration, http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/declar.htm (21.9.2016).
5. Boserup, Ester, Women's role in economic development, 1970, London: Earthscan.
6. Cilji trajnostnega razvoja, ministrstvo za zunanje zadeve RS, http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/cilji_trajnostnega_razvoja.
7. DEVEX, media platform for the global development community, https://www.devex.com/news/goal-11-the-opportunities-of-the-urban-sdg-86980 (8. 6. 2016).
8. Gender and sustainable development, UNDP, http://www.undp.org/content/undp/en/home/ourwork/gender-equality/gender-and-sustainable-development.html, (21.9.2016).
9. Global education in Europe to 2015 (2002), vseevropski kongres globalne-ga izobraževanja v okviru sveta Evrope, https://www.coe.int/t/dg4/nscentre/ resources/publications/ge_maastricht_nov2002.pdf (8. 6. 2016).
10. Globalno učenje, ministrstvo za zunanje zadeve, http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_razvojno_sodelovanje_in_humanitarna_pomoc/politike_mrs/globalno_ucenje (31.8.2016).
11. Industry, innovation & infrastructure, Združeni narodi, http://worldslargestlesson.globalgoals.org/global-goals/innovation-and-infrastructure (5. 9. 2016).
12. Lange, A. Elisabeth, Transformative and restorative learning: a vital dialectic for sustainable societies, 2004, adult education quarterly, 54(2): 121–139, https://www.researchgate.net/publication/242293303_Transformative_and_Restorative_Learning_A_Vital_Dialectic_for_Sustainable_Societies (21.9.2016).
13. Life below water, združeni narodi, http://worldslargestlesson.globalgoals.org/global-goals/life-below-water (5. 9. 2016).
14. Maastrichtska izjava o globalnem učenju, 2002, https://www.coe.int/t/dg4/nscentre/ge/ge/maastricht_global_education_declaration_en.pdf.
15. MDG monitor, http://www.mdgmonitor.org (1. September 2016).
16. Milenijski cilji, platforma za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč Sloga, http://www.milenijski-cilji.org/razvojni-cilji.html (6. 6. 2016).
17. Millennium development goals, United nations, http://www.un.org/millenniumgoals/gender.shtml (21.9.2016).
18. Svet med vrsticami, Humanitas, 2012, http://www.humanitas.si/data/useruploads/files/1368621342.pdf (21.9.2016)
19. Razvojni program Združenih narodov (United nations development programme), http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview (7. 6. 2016).
20. Resolucija ZN številka 64/292 o varni in čisti pitni vodi in sanitarijah, sprejeta 28. Julija 2010, Generalna skupščina ZN, 2010, http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml (31.8.2016).
21. SDG compass, http://sdgcompass.org/sdgs/sdg-11 (6. 6. 2016).
22. Sen, gita, goal 5 – achieving gender equality and empower all women and girls: is SDG 5 missing something?, 2014, UN chronicle li (4): 13–14.
23. Sen, Gita. 2013. Gender equality in the post-2015 development agenda: lessons from the MDGs, IDS bulletin 44 (5–6): 42–48.
24. Spremenimo svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030, http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/ZDH/Politike_MRS/SDG/Spremenimo_svet_-_Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.doc (21.9. 2016).
25. Sustainable development goals, program združenih narodov za razvoj (undp), http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html (1.9.2016).
26. Sustainable development goals, United nations, http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/ (21.9.2016).
27. The global goals for sustainable development, http://www.globalgoals.org/ global-goals/sustainable-cities-and-communities (7. 6. 2016).
28. Transformational communications for global justice, reframing toolkit, DEEEP, 2015, http://deeep.org/wp-content/uploads/2015/12/Transformational_Communication_Toolkit.pdf (21.9.2016).
29. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development, https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld.
30. Tuditi.si delček istega sveta, http://tuditi.si/globalno-ucenje/#tab-id-3 (8. 6. 2016).
31. Unis, informacijska služba združenih narodov dunaj, http://www.unis.unvienna.org/ unis/sl/topics/2013/post-15-development-agenda.html (7. 6. 2016).
32. United nations human rights office of the high commissioner, http://www.ohchr.org/en/pages/home.aspx (21.9.2016).
33. Urban population growth, svetovna zdravstvena organizacija, http://www.who.int/gho/urban_health/situation_trends/urban_population_ growth_text/en (7. 6. 2016).
34. World's population increasingly urban with more than half living in urban areas, združeni narodi, http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html (7. 6. 2016).
35. Zakaj globalno učenje?, Humanitas, http://www.humanitas.si/?subpageid=25 (5. 9. 2016).

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 1:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 2:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 3:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 4:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 5:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 6:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 7:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 8:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 9:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 10:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 11:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 12:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 13:

CILJ TRAJNOSTNEGA RAZVOJA 14:

CILJ TRAJNOSTNEGA

CILJ TRAJNOSTNEGA

CILJ TRAJNOSTNEGA R

tUdi Ti

www.tuditi.si